

Οι μανάδες έχουν δίκιο!

Του Σταύρο Σταυρίδη

Πηγή

«Las cuchas tienen razón»: Οι μανάδες έχουν δίκιο! Ένα γκράφιτι στους τοίχους του Μεντεγίν στην Κολομβία. Οι μανάδες έχουν δίκιο! Τον περασμένο Γενάρη στην «Λα Εσκομπρέρα», μια χωματερή της Κομμούνας 13 στο Μεντεγίν βρέθηκαν λείψανα ανθρώπων σφαγιασμένων. Δολοφονήθηκαν βάρβαρα από τον κολομβιανό στρατό και τους παραστρατιωτικούς κατά τη διάρκεια της επιδρομής ενάντια στα αντάρτικα (Επιχείρηση Ωρίων το 2002), στην οποία πολλοί εκτελέστηκαν επί τόπου ή εξαφανίστηκαν, όπως συμβαίνει συχνά με τα μαζικά εγκλήματα που παράγονται από την αχαλίνωτη κρατική βία.

Οι μανάδες έχουν δίκιο. Ο δήμαρχος του Μεντεγίν έσβησε τα γκράφιτι, επιχειρηματολογώντας πως ήταν αποπροσανατολιστικά και ασχήμαιναν την εικόνα της πόλης. Και κείνα ξαναγράφηκαν ξανά και ξανά σε κάθε πόλη, σε κάθε δρόμο, σε κάθε τοίχο όλης της χώρας. Όπως γράφτηκαν και τα ονόματα των αδικοχαμένων του εγκλήματος των Τεμπών. Οι μανάδες έχουν δίκιο. Γιατί ήταν οι Mujeres Caminando por la Verdad (Γυναίκες που Περπατούν για την Αλήθεια) που έφεραν στο φως τα αποδεικτικά στοιχεία για αυτήν την ατιμώρητη βαρβαρότητα. Ήταν οι Γυναίκες που Περπατούν για την Αλήθεια, οι μανάδες των εξαφανισμένων, που 23 χρόνια αγωνίζονται για την αλήθεια, ήταν εκείνες που επέμεναν «να σκαφτεί συθέμελα η χωματερή», να ξεθαφτεί η αλήθεια και να αποδοθεί δικαιοσύνη. «Η Γη άρχισε να μιλάει» λένε. Μήπως όλα αυτά τα χρόνια του αγώνα, άκουγαν τα λόγια της Μάνας Γης που τους μετέφερε τη δύναμη της αλήθειας;

Οι μανάδες έχουν δίκιο. Όπως οι Μανάδες της Πλατείας Μάϊου, που χρόνια διαμαρτύρονται κάθε Πέμπτη, όλες τις Πέμπτες 48 χρόνια τώρα, μπροστά από το Προεδρικό Μέγαρο στο Μπουένος Άιρες, απαιτώντας δικαιοσύνη για τα «εξαφανισμένα» παιδιά τους, θύματα της δικτατορίας του Βιντέλα.

Οι μανάδες έχουν δίκιο στη σημερινή Παλαιστίνη όταν απαιτούν προστασία για τα παιδιά τους από τη γενοκτονική και δολοφονική μηχανή του Ισραήλ. Δική τους είναι η διεκδίκηση του δικαιώματος να ζουν στη γη όπου γεννήθηκαν. Δική τους και η απαίτηση τα παιδιά τους να ζήσουν σε ένα ελεύθερο και δίκαιο μέλλον.

Οι μανάδες έχουν δίκιο. Όπως οι μανάδες των Τεμπών. Ακούστε τη

φωνή τους. Τη φωνή εκείνης που δύο χρόνια τώρα παλεύει να κρατήσει στη ζωή το παιδί της: «Σήμερα σκάστε όλοι οι πολιτικοί. Ουρλιάζουν οι μανάδες» είπε... Και της μάνας των δίδυμων κοριτσιών που χάθηκαν: «δεν θα σταματήσουμε τον αγώνα, δεν θα τους αφήσουμε σε ησυχία μέχρι που θα χτυπάει η τελευταία φλέβα στην καρδιά μας». Ακούστε τα λόγια και μιας άλλης μάνας που συμπυκνώνουν τη δύναμη ενός αγώνα ανυποχώρητου: «Έχουμε όλοι βιώσει το σκληρό πρόσωπο της διάχυτης πλέον διαφθοράς. Ανακαλύψαμε δυνάμεις που πρωτύτερα αγνοούσαμε πως υπάρχουν. Ως μανάδες οφείλουμε να διαφυλάξουμε ότι απέμεινε από τα παιδιά μας, τη μνήμη τους, να επιφέρουμε την ασφάλεια για τα παιδιά που είναι στη ζωή κι αυτά που θα έρθουν στη ζωή... Απευθύνομαι στους φονιάδες των παιδιών μας. Προσβάλατε και φερθήκατε απαξιωτικά στους νεκρούς μας. Διαπράξατε τη μέγιστη ύβρι και θα λάβετε τα δέοντα μέσα από τον παλμό της νέμεσης». Αυτές οι παθιασμένες και αποφασισμένες μανάδες είναι η φωνή όλων των πατεράδων και των οικογενειών των θυμάτων αυτού που αναμφίβολα είναι ένα κρατικό έγκλημα (συνδυάζοντας εγκληματική αμέλεια στην υποδομή ασφαλείας, αποφάσεις ιδιωτικοποίησης και διαφθορά). Η φωνή τους είναι δυνατή: ζητά δικαιοσύνη και αλήθεια, μια αλήθεια που βιάστηκαν να παραχώσουν οι κυβερνητικοί χειρισμοί με την καταστροφή αποδεικτικών στοιχείων και τη συγκάλυψη εγκληματικών πράξεων. Είναι οι μανάδες που απαιτούν δικαιοσύνη στο Μεξικό, οι Μανάδες Αναζητήτριες (Madres Buscadoras), που προσπαθούν, σκάβοντας με τα ίδια τους τα χέρια, να εντοπίσουν απομεινάρια των εξαφανισμένων παιδιών τους σε μαζικούς τάφους και να αποκαλύψουν εγκλήματα που διαπράχθηκαν από τους παραστρατιωτικούς των ναρκοκαρτέλ με την συνηγορία των αρχών. Είναι αυτές, μέλη της συλλογικότητας Αναζητήτριες Πολεμίστριες, που ανακάλυψαν πρόσφατα σημάδια μαζικής δολοφονίας και φούρνους-κρεματόρια σε ένα ράντσο στο Χαλίσκο, ένα μέρος που σκόπιμα «καθαρίστηκε» από τις αρχές μετά από συγκεκριμένους ελέγχους και παρά τις καταγγελίες που απαιτούσαν εκτεταμένες έρευνες.

Οι μανάδες έχουν πάντα δίκιο όταν εναντιώνονται στους πολέμους και όταν φροντίζουν τη ζωή, τη ζωή που γεννούν, τη ζωή που φτιάχνει τον κόσμο. Η δική τους αποφασιστικότητα στήριξε όλες τις κοινότητες της διασποράς, η δική τους συχνά βουβή δύναμη στήριξε τα καραβάνια της μετανάστευσης και τα συσσίτια της συλλογικής επιβίωσης σε δύσκολους καιρούς και απέναντι σε

σκληρούς ανθρώπους.

Οι μανάδες έχουν δίκιο όταν απαιτούν δικαιοσύνη. Όταν κατηγορούν τους ισχυρούς ότι φέρνουν το δίκιο στα δικά τους μέτρα. Όταν αντιτίθενται σε εκείνους που διαστρεβλώνουν την αλήθεια, σε εκείνους που διαβάλλουν όσους και όσες αμφισβητούν την παντοδυναμία τους. Το δίκιο των μανάδων δεν μπορεί να παραχωθεί όμως. Η δύναμή του δεν οφείλεται σε κάποιο συσχετισμό δυνάμεων, αλλά αντλεί από μια βαθιά πηγή, την ίδια τη ζωή. Τη ζωή ως αξίωση συλλογικής αξιοπρέπειας και όχι μόνο ως βιολογικό φαινόμενο. Τη ζωή ως αξίωση ελευθερίας και ισότητας ανάμεσα σε εκείνους και εκείνες που την φέρουν. Τη ζωή ως προϋπόθεση κάθε αγώνα για μια χειραφετημένη κοινωνία.

Οι μανάδες έχουν δίκιο γιατί εκείνες μπόρεσαν στους αγώνες τους να μετατρέψουν τη φροντίδα σε δύναμη αλληλεγγύης, να κάνουν την περίφημη διακηρυκτική αδελφότητα της Γαλλικής Επανάστασης καθημερινή πράξη. Γεννούν αδέρφια οι μανάδες όπως αδέρφια γεννούν οι συλλογικές προσπάθειες για έναν άλλο κόσμο δίκαιο.

Οι μανάδες ξέρουν το θάνατο. Ξέρουν την κραυγή της απόγνωσης, τους σκοτεινούς φόβους της απελπισίας. Το έζησαν στην Κατοχή, το έζησαν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης και εξορίας, στα αποικιακά γκέτο, στους προσφυγικούς καταυλισμούς και στις κλεμμένες γαίες των ιθαγενών λαών. Συχνά είχαν δίπλα τους και φρόντιζαν τα ανήλικα παιδιά τους. Και τον περιφρόνησαν το θάνατο και αρνήθηκαν την απελπισία. Γιατί το δίκιο τους δεν μπόρεσαν να το πνίξουν οι ισχυροί, όσο ισχυροί και να 'ταν, όσο ικανοί και να 'ταν στην παραπλάνηση και την εξαπάτηση κάποιων με τις απατηλές υποσχέσεις τους.

Οι αγώνες των μανάδων συχνά είναι αθέατοι. Αγνοημένοι από τους ιστορικούς, υποτιμημένοι από τους πολιτικούς του συστήματος και απαξιωμένοι από τους ρατσιστές κάθε είδους. Ξεγλιστρώντας ανάμεσα σε δυνάστες και δυναστικούς νόμους, πλαγιοκοπώντας περιορισμούς και φαινομενικά αξεπέραστα εμπόδια, πάντα έβρισκαν τρόπους να εξασφαλίζουν τη ζωή εκείνων που φρόντιζαν. Αλλά και τις στιγμές που επέλεγαν ή οι περιστάσεις τις ανάγκαζαν δε δίστασαν να βγούνε μπροστά. Να αρνηθούν την υποταγή, να θυσιαστούν.

Οι μανάδες που αναζητούν την αλήθεια και τη δικαιοσύνη έχουν δίκιο. Κι όπως λέει ο Εξεγερμένος Καπετάνιος Μάρκος των ζαπατίστας: «Αναζητήστε τις αναζητήτριες της αλήθειας και του δικίου. Μου περνάει από το μυαλό ότι ίσως αναζητούν και ένα

άλλο αύριο. Και αυτό, φίλοι και εχθροί, είναι να αγωνίζεσαι για τη ζωή...»...

Υ.Γ. Ευχαριστούμε τον Σταύρο Σταυρίδη για το κείμενο και την Ευγενία Μιχαλοπούλου για την μετάφραση.

“Το Ουρλιαχτό”

Του Νώντα Σκυφτούλη

Πέρασαν 8 δεκαετίες από το κορυφαίο κρατικό έγκλημα του Άουσβιτς και αντί του συνεχούς περιορισμού των λειτουργιών του κράτους, έχουμε την αύξηση και την διεύρυνση της κρατικής ισχύος, την συγκεντρωποίηση της εξουσίας και την ενίσχυση της γραφειοκρατικής ιεραρχίας. Η συνέπεια αυτής της διαδικασίας είναι η απρόσκοπτη άσκηση των παραδοσιακών προνομίων του ως Κυρίαρχου, της κατάστασης εξαίρεσης των έκτακτων διαταγμάτων, καθώς και το δικαίωμά του στην επιβολή του καθεστώτος έκτακτης ανάγκης.

Βλέπουμε ότι η αίσθηση αυτή της παντοδυναμίας του κράτους ως Κυρίαρχου δεν οφείλεται μόνο στην καταστολή και στον καπιταλισμό, αλλά στον κοινωνικό και ατομικό τεμαχισμό κάθε δεσμού και στην παρεπόμενη εσωτερίκευση της συνακόλουθης ιδεολογίας του κρατικού νεοφιλελευθερισμού σε όλα τα πεδία. Η συναίνεση που αποσπά ο σύγχρονος κρατισμός από την κοινωνία είναι το μεγαλύτερο κεφάλαιο ισχύος που ξεπερνά σε σημασία κι αυτό το ίδιο το Κεφάλαιο.

Εκών άκων το άτομο μέσα απο την ανισορροπία της σχέσης του με το συλλογικό, αποδρά και μετατρέπεται σε μοναχικό ιδιώτη που αναζητά “διά του πολέμου όλων εναντίον όλων” την ασφάλεια και το δεσμό, στο κράτος. Η φευγαλέα και τουριστική σχέση με κάθε τι συλλογικό συγχρονίζονται με τις εξίσου φευγαλέες ταυτότητες

και τον καταναλωτισμό των εμπειριών, υπονομεύοντας την συνείδηση και την πραγμάτωση της επιθυμίας.

Βλέπουμε ότι οποιαδήποτε αντιπολιτευτική πολιτική ή ιδεολογική στρατηγική εξόδου ή ενσωμάτωσης, ριζοσπαστική ή μεταρρυθμιστική, ανταγωνιστική ή διαχειριστική βρίσκεται στα όρια του Κοινωνικού Κράτους, το οποίο όχι μόνο δεν ξεπερνάει το κράτος, αλλά το θεωρεί στόχο της τελικής μάχης και αυτό γίνεται συνειδητά ή ασυνείδητα. Είτε από ανεπάρκεια είτε από επιλογή, το Κοινωνικό κράτος έχει αντικαταστήσει στον αισθητό κόσμο όλες τις μεγάλες αφηγήσεις του προηγούμενου μοντέλου κοινωνικού συστήματος και οι οποίες χρησιμοποιούνται σαν προπέτασμα.

Βλέπουμε την επίκληση του “Κοινωνικού” κράτους και την ρητή ψευδοαναπόλησή του από την αριστερά να συμπαρασύρει όλες τις εκδοχές και τα κινήματα. Ακόμα και η αναγωγή των δικαιωμάτων στο κοινωνικό κράτος προσδίδει περαιτέρω ισχύ στο κράτος. Ενώ το “Κοινωνικό” κράτος δημιουργήθηκε για να τονώσει την αγοραστική δύναμη και την ανανέωση του εμπορεύματος, “αναλαμβάνει” και άλλες, επιπρόσθετες λειτουργίες, αφαιρώντας τις από την κοινωνία.

Σήμερα, το κράτος εγκαταλείπει τον τομέα της παραγωγής με γρήγορους ρυθμούς ή με πιο αργούς, ανάλογα με τις αντιδράσεις και κρατά τις βασικές δομές της ύπαρξής του: κυβέρνηση, δικαιοσύνη, αστυνομία και ως ένα βαθμό τον στρατό, την υγεία και την εκπαίδευση, μα πάνω απ’ όλα την φορολογία, που είναι και ο πρώτος θεσμός της γέννησής του. Η ενίσχυση της κυριαρχίας του θα πρέπει να τονιστεί και στο γεγονός πως δύο φορές μέσα σε δέκα χρόνια έσωσε το σύστημα. Μία με την οικονομική κρίση του ‘11 και άλλη μία με την πανδημία, που χωρίς το κράτος το σύστημα θα είχε καταρρεύσει.

Βλέπουμε τα κινήματα εγκλωβισμένα στη διαλεκτική της εξουσίας και με τις δύο μορφές τους, δηλαδή και με το αφηγηματικό και με το αισθητό. Μέσα από την αφαίρεση και μέσα από τον διακαίωματισμό, ο οποίος, ναι μεν αίρει την κατάσταση

εξαίρεσης, αλλά διευρύνει, διαμέσου της ανάθεσης, την εξουσία του κράτους.

Βλέπουμε αναρχικές, αυτόνομες και άλλες ομάδες του κινηματικού χώρου να δανείζονται κρατικές ιδεολογίες που υπήρξαν καθεστωτικές και αναμορφωτικές κρατικών ιδρυμάτων και κυρίαρχες στο μισό πλανήτη, όπως είναι ο μαρξισμός-λενινισμός, να συμπληρώνουν τα προτάγματα τους ακρωτηριάζοντας κάθε ελπίδα τους για κοινωνική αναπαραγωγή και δυνατότητα για επέκταση της κριτικής στη σύγχρονη κυριαρχία.

Βλέπουμε το σύγχρονο και ουσιαστικό δικαιωματικό, το οικολογικό, το αποσπασματικό ατομικό δικαίωμα, σε μια ατέρμονη αναπαραγωγή, παγιδευμένο στη διαλεκτική της εξουσίας. Όσο πιο πολύ ανταποκρίνεται θετικά το κράτος, τόσο περισσότερο αποπολιτικοποιούνται τα κινήματα και περιορίζονται στη διευθέτηση στο περιθώριο του δημόσιου χώρου.

Βλέπουμε την εύκολη πτώση του ατόμου στην ιδιωτικότητα ή στη συμμετοχή για φευγαλέες ταυτότητες, ιδεολογικές κατασκευές και αποσπασματικές εμπειρίες, υπονομεύοντας την συνείδηση και την πραγμάτωση της επιθυμίας. Γι' αυτό βλέπουμε τον σύγχρονο φιλελευθερισμό να ξεπερνά με κυνικότητα τον κλασικό φιλελευθερισμό σε κοινωνικό δαρβινισμό και σε ελευθερία αλληλοεξουδετέρωσης. Έτσι εξηγούμε την αγωνιώδη κυρίαρχη προσπάθεια για την αποδόμηση και απαξίωση κάθε τι συλλογικού, κοινωνικού, ακόμη και του μικρότερου πυρήνα κοινωνικής συνεύρεσης.

Βλέπουμε αρκετούς διπλανούς μας να μην μπορούν να αντιληφθούν ότι το κράτος προσλαμβάνει ισχύ από οποιαδήποτε ιδεολογία, δόγμα, σύστημα σοσιαλιστικό, κομμουνιστικό ή φιλελεύθερο και παρόλα αυτά, γεμίζουν τα αφηγήματά τους με τέτοιου είδους παραδοσιακές κατασκευές.

Βλέπουμε, όμως, ότι εδώ και 30 χρόνια σε όλο τον πλανήτη, όλα τα κινήματα των από κάτω που αναδύονται, έχουν υιοθετήσει την οριζοντιότητα, την αντιιεραρχία, την άμεση δημοκρατία και ο

τρόπος αυτός είναι πλέον καθολικός, κοινωνικά και πολιτικά. Οι μεγάλες εξεγέρσεις του Δεκέμβρη του '08 στην Ελλάδα, τα προαστιακά και τα κίτρινα γιλέκα στη Γαλλία, το Occupy στην Αμερική και η εξέγερση στη Χιλή. Ενώ, τα εδαφικοποιημένα προτάγματα των Ζαπατίστας και της Ροζάβα είναι οι πιο έμπρακτες σημασίες για την κοινωνική απελευθέρωση.

Εάν θεωρούμε την **αντιεξουσιαστική κριτική και όχι την “αντιεξουσιαστική” ιδεολογία** επίκαιρη και χρήσιμη, θα πρέπει να έχουμε σαν προτεραιότητα την κριτική στην διαχωρισμένη Εξουσία και στην Εξουσία σαν κοινωνική σχέση, που σαν δομές παράγουν και αναπαράγονται από τις εκάστοτε σχέσεις κυριαρχίας, πολιτικές οικονομικές, αισθητικές. Προσθέτοντας ότι στις μέρες μας, η αναγκαιότητα της αντιεξουσιαστικής κριτικής είναι εκ των ων ουκ άνευ. Αλλά αυτό χρειάζεται να το αποδείξουμε.

Το υπερκαπιταλιστικό μοντέλο πολιτικής διαχείρισης και η έξοδος

Όλοι έχουν διαπιστώσει ότι τα φορντικά μοντέλα και τα τειλοριστικά σχεδιαγράμματα είχαν αποσυρθεί μαζί με τον καταμερισμό και την εξειδίκευση και μαζί με την πρωτοκαθεδρία των συντελεστών και υποκειμένων που τα στήριζαν. Η παραδοσιακή Βιομηχανική κοινωνία έδωσε οριστικά τη σκυτάλη στον νέο καπιταλισμό, στις καινούργιες σχέσεις εκμετάλλευσης και κυριαρχίας. Είμαστε πλέον μάρτυρες ενός υπερκαπιταλιστικού συστήματος, που, παρά τις ενδοκαπιταλιστικές αντιθέσεις, παράγει και επιβάλλει μια πολιτική διαχείρισης καθολική για όλα τα επιμέρους κρατικά πεδία, εδάφη και σε μητροπολιτικό και σε περιφερειακό επίπεδο. Διαμέσου των πολυεθνικών και του χρηματιστηριακού κεφαλαίου παράγεται μία πολιτική και πέραν της οικονομικής, η οποία εγκαθίσταται σαν καθολικά αποδεκτή. Αυτό που άρχισε με την αυτοματοποίηση, ολοκληρώθηκε με την ορμητική έφοδο των **αποθηκευτικών, εφοδιαστικών και τροφοδοτικών** πολυεθνικών, συγκεντρώνοντας το μοντέλο

παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης και εκτοπίζοντας το άτομο από την αγορά και το δημόσιο χώρο, τοποθετώντας το αποκλεισμένο και έγκλειστο στο σπίτι του. Στην ήδη εξατομικευμένη ιδιωτικότητα, ενισχύουν τον διαχωρισμό, παράγοντας ένα νέο ανθρωπολογικό τύπο τεμαχισμένο και μοναχικό. Η διάλυση της ζωής και των κοινωνικών δεσμών είναι παράλληλη με τη συσσώρευση κρατικής ισχύος και με την πλήρη επιβολή του κρατισμού ως μοναδικής λύσης οργάνωσης της κοινωνίας.

Ταυτόχρονα, η **Μισθωτή Εργασία** έχει διαλυθεί, όπως έχει διαλυθεί η κοινωνία, το άτομο, η ίδια η ζωή. Ο τεμαχισμός, η ελαστικότητα, η μερικότητα, η αποσπασματικότητα αποτελούν το πλαίσιο του επελαύνοντος νέου Καπιταλισμού και είναι τα στοιχεία που τροφοδοτούν με ισχύ τον νέο Κρατισμό. Αν η μισθωτή εργασία ήταν υπεύθυνη για την σχετική αλλοτρίωση του εργάτη, οι σύγχρονες μορφές εργασίας είναι υπεύθυνες για τη μετατροπή του σε ατομικό «νομά», απολύτως διαχωρισμένο από το αντικείμενο της εργασίας του, χωρίς κανένα αναφαίρετο δικαίωμα και χωρίς καμιά αναφαίρετη νομική κατοχύρωση, παρά μόνο την υποχρέωση καταβολής χρημάτων για την εργασία του. Αυτό, με όλες τις ερμηνευτικές από όπου κι αν προέρχονται, ονομάζεται **Εγχρήματη Δουλοπαροικία**. Αν ο αφέντης στην φεουδαρχική δουλοπαροικία είχε την μοναδική υποχρέωση της καταβολής τροφής στον εξαρτώμενο δουλοπάροικο, ο σύγχρονος Καπιταλισμός κρατά αυτή την υποχρέωση σε χρήμα.

Ό,τι συμβαίνει σήμερα με τη μισθωτή εργασία, συμβαίνει επειδή η Εργασία ως παραγωγική δύναμη έχει εκτοπιστεί από την αγία δυάδα της συσσώρευσης (Κεφάλαιο-Εργασία) και τη θέση της πήρε η καθολική υπηρεσία οργάνωσης, διακίνησης, διανομής και ανταλλαγής.

Έξοδος-Αντίσταση-Διαδική εξουσία

Τα παραδοσιακά αντικαπιταλιστικά αφηγήματα που συγκλόνισαν τον

κόσμο, πέραν του γεγονότος ότι αναφέρονταν σε συγκεκριμένο τύπο κοινωνικής οργάνωσης και σε υποκείμενα που έχουν πλέον εξαφανιστεί, κατέληξαν στην καλύτερη περίπτωση στον κρατικό καπιταλισμό με συγκεκριμένο καθεστωτικό πλαίσιο. Τα αφηγήματα αυτά έγιναν καθεστωτικές και κυρίαρχες ιδεολογίες και αν ορισμένοι ακόμη και σήμερα τα επικαλούνται είναι για λόγους πολιτικής ανεπάρκειας και τίποτε παραπάνω. Η πολιτική θεολογία του παρελθόντος μαζί με τους μεσσιανισμούς θάφτηκε οριστικά από τα ανελέητα κτυπήματα της υλικής πραγματικότητας.

Ήδη, οι νέες επαναστάσεις έχουν ξεκινήσει και **ΔΕΝ** μας καλούν να συμμετέχουμε στη συγκρότηση των νέων σχεδίων και να είμαστε στο ρυθμό τους.

Οι νέες εξεγέρσεις απαιτούν από την αρχή της έκρηξης εντελώς νέο πρόσημο, νέο αξιακό μέτρο, νέα προοπτική που θα διατυπωθεί κατά τη διάρκειά της. Ούτε πριν, ούτε μετά και αυτό ήδη συμβαίνει.

Οι νέες, λοιπόν, εξεγέρσεις είναι απολύτως άμεσες και αδιαμεσολάβητες, αποδεσμευμένες ακόμη και από αυτούς που καταγγέλλουν τη μεσολάβηση.

Ο προσανατολισμός, καθώς και το πρόσημο αυτών των νέων εξεγέρσεων, θα διατυπωθεί και θα παραχθεί κατά τη διάρκεια του γεγονότος και ο τελικός λόγος θα είναι ένα γεγονός. Αυτός είναι ο λόγος που παραδοσιακοί κινηματικοί ήταν απ' έξω αλλά και ενάντια στον Δεκέμβρη του '08 και στο Σύνταγμα του 2011 για να συνεχιστεί η αμηχανία τους στις επόμενες εξεγέρσεις στη Γαλλία.

Ήμασταν τον Δεκέμβρη του 2008, τον βιώσαμε και σιγουρευτήκαμε, όταν αυτός επαναλήφθηκε και επαναλαμβάνεται σε όλα τα μήκη της γης. Χωρίς πρωτοπορίες, χωρίς ιδεολογίες, τα επαναστατικά συγκαιρινά στιγμιότυπα αποσαφήνισαν τον προσανατολισμό. Η διαπίστωση ότι ο σύγχρονος αντικαπιταλιστικός διαφωτισμός χωρίς την ταυτόχρονη αντιεξουσιαστική κριτική είναι κενός νοήματος και περιεχομένου, αν δεν υπάρξει ενδελεχής

προετοιμασία για την Καθοριστική μάχη που είναι η συμμετοχή μας στην επερχόμενη εξέγερση.

Το σύγχρονο κίνημα των τελευταίων δεκαετιών, πέρα από τα ιδεολογικά προπετάσματα που εμπόδιζαν την κοινωνική αναπαραγωγή, λειτούργησε, ήταν παρόν στο πράττειν με σύγχρονους τρόπους, με σύγχρονα αιτήματα, με σύγχρονα υποκείμενα σαν κίνημα Αντίστασης και εξακολουθεί να λειτουργεί σαν τέτοιο. Στο δρόμο για τις τελικές μάχες και για τις αναστατώσεις που έρχονται, η προοπτική της δυαδικής εξουσίας είναι η δυνατότητα προεικονίσματος και πραγμάτωσης των δεσμών είτε για την επανανίδρυση συλλογικοτήτων είτε για την αυτοθέσμιση της αλληλοβοήθειας είτε για την δημιουργία κοινωνικών κέντρων είτε για την οικειοποίηση εδαφών του δημόσιου χώρου. Η Δυαδική εξουσία είναι ακριβώς το σημείο της αφαίρεσης λειτουργιών του κράτους προς όφελος της αυτοθεσμιζουσας κοινωνίας. Με μοναδική στρατηγική και τακτική την Αντίσταση, να κατακτήσουμε το δημόσιο χώρο που είναι το έδαφος όλων των εμφυλίων. Και αυτός ο εμφύλιος που έρχεται δεν θα 'ναι ούτε προβλέψιμος ούτε "καθαρός" αλλά βρώμικος, δυσδιάκριτος και μηδενιστικός. Με στρατηγική και τακτική την επανάκτηση εδαφών του δημόσιου χώρου, με την αυτοθέσμιση των αντιστάσεων, προετοιμαζόμαστε προκειμένου να συμμετέχουμε στην καθοριστική μάχη με προσανατολισμό την **Δυαδική εξουσία, την Άμεση Δημοκρατία για την κοινωνική αντιεξουσία.**

Τα Τέμπη που ζούμε συνεχώς

Του Βαγγέλη Βλάχου (αδερφός Βάιου Βλάχου)

Τέλη Φεβρουαρίου, πρώτη εργάσιμη ημέρα μετά το τριήμερο του καρναβαλιού. Σε ένα τρένο εκατοντάδες επιβάτες επιστρέφουν πίσω στα σπίτια τους, πηγαίνουν στις δουλειές τους, γυρνάνε στις οικογένειές τους. Το τρένο πλησιάζει σε μία περιοχή η οποία είναι γνωστή λόγω μιας άλλης τραγωδίας που είχε γίνει μερικά χρόνια πριν. Κάθε φορά που κάποιος περνάει από εκείνο το μέρος, η καρδιά σφίγγεται όταν φέρνει στο μυαλό του τις τραγικές εικόνες του παρελθόντος.

Το μέρος αυτό μοιάζει να είναι καταραμένο.

Η σύγκρουση θα πλήξει ανελέητα τη μηχανή και τα πρώτα βαγόνια της επιβατικής αμαξοστοιχίας. Πάνω από 50 νεκροί. Πολλές δεκάδες τραυματίες. Επικρατεί πανικός. Αρκετά λεπτά αργότερα η χώρα μαθαίνει ότι κάτι πολύ κακό έχει συμβεί. Οι οικογένειες προσπαθούν να επικοινωνήσουν με τους δικούς τους ανθρώπους, να μάθουν ότι είναι καλά. Δεκάδες κλήσεις παραμένουν αναπάντητες. Αρχίζουν να ψάχνουν τους ανθρώπους τους στα κανάλια, στα ραδιόφωνα, στο ίντερνετ. Μια καθαρή φωτογραφία που να φαίνεται το πρόσωπό του, ένα όνομα και μια τραγική επίκληση για την οποιαδήποτε πληροφορία που θα μπορούσε να βοηθήσει.

Από τις πρώτες ώρες η κυβέρνηση βρίσκεται αντιμέτωπη με μία ανείπωτη τραγωδία. Την υπόθεση αναλαμβάνει ένας διάσημος Εισαγγελέας, ο οποίος είχε αναλάβει διάφορες σημαντικές υποθέσεις, αλλά είχε συνδέσει και το όνομά του με σκάνδαλα και πιθανή διαφθορά. Οι οικογένειες βράζουν. Από την πρώτη στιγμή, οι ευθύνες συγκεντρώνονται σε ένα και μόνο άτομο, σε έναν εργαζόμενο, που φαινόταν ότι είχε κάνει ένα τραγικό ανθρώπινο

λάθος. Ο εργαζόμενος είχε κάνει, λένε, σωστά όλες τις κινήσεις τις προηγούμενες φορές, ακόμη και αμέσως πριν τη σύγκρουση. Για κάποιο λόγο, εκείνη τη μοιραία στιγμή δεν έκανε το ίδιο που είχε κάνει όλες τις προηγούμενες φορές και οδήγησε στο θάνατο πάνω από 50 ψυχές.

Δύο χρόνια μετά την τραγωδία, οι έρευνες σταματούν και η υπόθεση αποστέλεται στο δικαστήριο. Έχουν κατηγορηθεί 28 πρόσωπα. Όχι μόνο εργαζόμενοι και οι υπεύθυνοί τους, αλλά και στελέχη των ιδιωτικών και δημόσιων εταιρειών που διαχειρίζονταν το σιδηρόδρομο και πολιτικά πρόσωπα της κυβέρνησης που είχαν την αντικειμενική ευθύνη της ασφάλειας των τρένων.

Κατά τη διάρκεια των ερευνών, έφτασαν να κατηγορήσουν μέχρι τα ανώτατα πολιτικά πρόσωπα της κυβέρνησης, με «βαριά» πολιτικά επίθετα, αλλά δεν μπόρεσαν να βρεθούν συγκεκριμένα στοιχεία που να υποστηρίξουν την ενοχή τους. Τρία χρόνια μετά το δυστύχημα, θα ξεκινήσει η δίκη. 21 από τους 28 κατηγορούμενους θα βρεθούν ένοχοι, μεταξύ των οποίων και πολιτικά πρόσωπα.

Έξι χρόνια μετά το δυστύχημα, έλαβε χώρα μια δεύτερη δίκη, αυτή τη φορά κατηγορώντας τον αρμόδιο Υπουργό Μεταφορών τη στιγμή του δυστυχήματος. Για να συμβεί αυτό έπρεπε να άρουν την ασυλία του. Τελικά, κρίθηκε ένοχος για διαφθορά και του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης σχεδόν έξι ετών και ισόβια απαγόρευση ενασχόλησης με την πολιτική.

Οι μισές περίπου οικογένειες των θυμάτων οργανώθηκαν σε ένα Σωματείο Κοινωνικής Παρέμβασης, ζητώντας δικαιοσύνη για τους ανθρώπους που έχασαν στο μοιραίο δυστύχημα. Ήταν εκείνη η ομάδα των οικογενειών που μπόρεσε να βρει τη δύναμη να παλέψει για τη δικαίωση εκ μέρους όλων των υπόλοιπων θυμάτων και των οικογενειών τους. Ένα μικρό μέρος των οικογενειών δε θέλησε να παλέψει, ενώ ένα άλλο, το μεγαλύτερο, δεν μπόρεσε, δεν βρήκε τη δύναμη. Το Σωματείο οργάνωσε πάρα πολλές δράσεις και φρόντισε να κρατήσει το ενδιαφέρον της κοινωνίας ενεργό, ώστε το συγκεκριμένο έγκλημα να μην ξεχαστεί και να αποδοθεί δικαιοσύνη.

Πορείες. Άρθρα και βιβλία. Εκδηλώσεις. Πολιτικές παρεμβάσεις.

Τέσσερα χρόνια μετά το δυστύχημα, το κράτος νομοθετεί προκειμένου να ανακτήσει το δημόσιο έλεγχο του σιδηροδρομικού δικτύου, το οποίο είχε τεμαχιστεί και ιδιωτικοποιηθεί τις προηγούμενες δεκαετίες της οικονομικής κρίσης, θέτοντας το ως μια Πολιτική Εθνικής Σημασίας. Η μάνα από ένα από τα θύματα θα αποφασίσει να ασχοληθεί με την πολιτική και θα ψηφιστεί βουλευτής με το κόμμα της αντιπολίτευσης κατά τη στιγμή της τραγωδίας, το οποίο στη συνέχεια θα γίνει κυβέρνηση. Θα αφιερώσει τον πολιτικό της βίο σε θέματα σχετικά με την ασφάλεια των μεταφορών, τη δικαιοσύνη και την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων και τραγωδιών.

Το κοινό σύνθημα είναι: «Η Διαφθορά Σκοτώνει».

Η λέξη justicia, δικαιοσύνη, κυριαρχεί, γραμμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να συμπεριλαμβάνει μέσα της τον αριθμό των θυμάτων και ένα σταυρό: JU5 1CIA.

Έντεκα χρόνια μετά την τραγωδία της Όνσε (once σημαίνει «έντεκα» στα αργεντίνικα), στις 22 Φεβρουαρίου 2023 στις 8:32 το πρωί την ώρα ακριβώς που είχε συμβεί η σύγκρουση, οι οικογένειες των 51+1 θυμάτων της τραγωδίας έχουν συγκεντρωθεί στην αποβάθρα 1 του Σιδηροδρομικού Σταθμού Once, στην Αυτόνομη Πόλη του Μπουένος Άιρες της Αργεντινής. Είναι το σημείο όπου έχασαν τους ανθρώπους τους για πάντα. Φοράνε μπλούζες όπου έχουν εκτυπώσει τα πρόσωπα και τα ονόματα που πλέον τα γνωρίζει όλη η χώρα. Η λέξη justicia, δικαιοσύνη, κυριαρχεί, γραμμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να συμπεριλαμβάνει μέσα της τον αριθμό των θυμάτων και ένα σταυρό: JU5 1CIA.

Μια σειράνα ηχεί ξανά, όπως και κάθε χρόνο, προκειμένου να αφυπνίσει τη μνήμη ώστε να μην ξεχαστεί αυτό το έγκλημα. Ο πατέρας ενός θύματος λέει ότι θα είναι για πάντα παρόντες προκειμένου να υπενθυμίζουν σε όλους τι έχει γίνει, αυτά που

θεωρούν σημαντικά, έτσι ώστε καμία άλλη οικογένεια να μη χρειαστεί να περάσει το ίδιο που πέρασαν και αυτοί. Στη συνέχεια, διαβάστηκαν και ακούστηκαν όλα τα ονόματα των θυμάτων.

Θυμάμαι ότι είχα δει το συγκεκριμένο απόσπασμα το βράδυ εκείνο στις ειδήσεις, καθώς με το θείο ενός θύματος δουλεύουμε στο ίδιο μουσείο, και πάντα η τραγωδία της Όνσε ήταν ένα από τα βασικά θέματα συζήτησης όταν καθόμασταν να πιούμε ένα μάτε. Οι οικογένειες της Όνσε ήταν ικανοποιημένες από τη δικαιοσύνη, και τώρα αγωνίζονται ώστε ο κόσμος να μην ξεχάσει ποτέ αυτό το έγκλημα των διεφθαρμένων πολιτικών. Μια εβδομάδα μετά, στις 28 Φεβρουαρίου του 2023, στην άλλη άκρη του κόσμου – πάλι την πρώτη εργάσιμη ημέρα μετά από το τριήμερο του καρναβαλιού – δύο τρένα θα συγκρουστούν οδηγώντας στο θάνατο τουλάχιστον 57 ανθρώπους.

Η ελληνική κυβέρνηση θα προσπαθήσει να αποδώσει τα πάντα σε ένα τραγικό ανθρώπινο λάθος.

Όταν κλείνω τα μάτια μου, σκέφτομαι έξι πολιτικούς με δεμένα τα μάτια, να ψηλαφίζουν εδώ και ένα χρόνο δύο τρένα που έχουν συγκρουστεί στα Τέμπη. Ο πρώτος πολιτικός πιάνει ένα ανθρώπινο μέλος και λέει ότι «φταίει ο ανθρώπινος παράγοντας». Λέει ότι εκείνο το βράδυ ο ανθρώπινος παράγοντας έκανε πολλά λάθη και πολλές παραλείψεις, όπως επίσης και πολλές παραβάσεις των κανονισμών. Ο δεύτερος πολιτικός πιάνει μια από τις σπασμένες ρόδες και λέει «φταίει ότι δεν υπήρχε το αυτόματο σύστημα πέδησης». Αν υπήρχε έστω και το ETCS, το δυστύχημα θα είχε αποφευχθεί. Ο τρίτος πολιτικός πιάνει τον σπασμένο ασύρματο και λέει «φταίει ότι δεν υπήρχε επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων». Αν έστω είχαν βάλει σε λειτουργία το GSM-R, θα μπορούσαν να μιλήσουν μεταξύ τους οι μηχανοδηγοί και να αντιληφθούν ότι ήταν στην ίδια γραμμή. Ο τέταρτος πολιτικός πιάνει ένα κομμένο καλώδιο και λέει «φταίει ότι δεν υπήρχε σηματοδότηση και τηλεδιοίκηση». Αν έστω είχαν επισκευάσει τις καμένες εγκαταστάσεις στη Ζάχαρη, το ανθρώπινο λάθος θα είχε διορθωθεί. Ο πέμπτος πολιτικός πιάνει ένα καμένο, σπασμένο

κάθισμα και καίγονται τα χέρια του, και λέει ότι «φταίει η έκρηξη και η φωτιά που ακολούθησε». Και ότι πρέπει να μας εξηγήσουν αν η εμπορική αμαξοστοιχία μετέφερε παράνομα κάτι εύφλεκτο. Ο έκτος πολιτικός πιάνει ένα κομμάτι από το τρένο που έχει πάνω του το ανάγλυφο σήμα της εταιρείας και λέει ότι «φταίει η ιδιωτικοποίηση των τρένων». Είναι, λέει, οι αντιλαϊκές πολιτικές της ιδιωτικοποίησης που βάζουν τα κέρδη πάνω από τις ζωές των ανθρώπων.

Στην πραγματικότητα, και όσον αφορά τα Τέμπη, και οι έξι πολιτικοί έχουν ταυτόχρονα δίκιο και άδικο, γιατί ψηλαφίζουν μόνο ένα μέρος αυτού του εγκλήματος. Θέλουν να βοηθήσουν να αποκαλυφθεί η αλήθεια, αλλά τα μάτια τους είναι δεμένα. Δεν έχω πλέον καμία αμφιβολία ότι ήδη από τις πρώτες ώρες επιχειρήθηκε συγκάλυψη στα Τέμπη, η οποία μάλιστα συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Για την ακρίβεια μπορώ να διακρίνω, μέχρι στιγμής, τρία διαφορετικά επίπεδα συγκάλυψης.

Η πρώτη συγκάλυψη είναι κυριολεκτική. Πρώτα με το περίφημο «ξεμπάζωμα», όπου συνέβη η άμεση αλλοίωση του χώρου του δυστυχήματος απομακρύνοντας συντρίμια, χώματα και υλικά μεταξύ των οποίων προσωπικά αντικείμενα των θυμάτων, και ανθρώπινα υπολείμματα που δεν περισυλλέχθηκαν για να παραδοθούν στους οικείους τους για να ταφούν, αλλά και πολύτιμα στοιχεία που θα βοηθούσαν τη διερεύνηση σε θέματα όπως ο μηχανισμός σύγκρουσης και η έκρηξη με τη φωτιά. Στη συνέχεια είχαμε το ακόμη πιο περίφημο «μπάζωμα», με την επικάλυψη του χώρου με αδρανή υλικά και ένα εκκλησάκι εκεί όπου ήταν ακριβώς η βασική εστία της φωτιάς.

Θυμάμαι χαρακτηριστικά να μπαίνω στο αεροπλάνο το Σαββατοκύριακο μετά το δυστύχημα για να έρθω Ελλάδα, προκειμένου να θάψω τον αδερφό μου, έχοντας στο μυαλό μου τις εικόνες που όλοι βλέπαμε, με τα συντρίμια στα Τέμπη. Και να φτάνω δύο μέρες μετά, χωρίς επικοινωνία στο ενδιάμεσο, να θέλω να πάω να αφήσω ένα λουλούδι εκεί που δολοφονήθηκε ο αδερφός μου, να φτάνω στα Τέμπη την Τρίτη το πρωί, ούτε μία εβδομάδα μετά, και ο χώρος να είναι σαν να μην έχει συμβεί τίποτα!

Από εκείνη τη μέρα και μετά δεν με κάλεσαν ξανά, και εξαφανίστηκε η λέξη «Τέμπη»

Η δεύτερη συγκάλυψη είναι επικοινωνιακή. Ήδη από τις πρώτες ώρες μετά από το δυστύχημα, ο επικοινωνιακός μηχανισμός τέθηκε σε λειτουργία προκειμένου να στρέψουν την προσοχή οπουδήποτε αλλού πέρα από τις ευθύνες της συγκεκριμένης κυβέρνησης. Σε αυτήν τη συγκάλυψη χρησιμοποιήθηκαν όλα τα μέσα, από «μονταζιέρες» μέχρι επικοινωνιακή διαχείριση, κανάλια, εφημερίδες και social media, στρατιές επώνυμων και ανώνυμων τρολλς, απειλές σε συγγενείς θυμάτων, και φυσικά πάρα πολλά χρήματα. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ότι το πρώτο διάστημα μετά το δυστύχημα δεν είχα μπορέσει να κοιμηθώ, όχι μόνο λόγω του σοκ, αλλά και γιατί οι δημοσιογράφοι ζητούσαν συνεχώς την παρουσία μου για συνεντεύξεις, αλλά λόγω της διαφοράς ώρας εδώ στην Αργεντινή έπρεπε να σηκωθώ τα χαράματα για τις πρώτες πρωινές εκπομπές. Στα μέσα Απριλίου προκηρύσσονται οι εκλογές και με μία μέρα διαφορά δίνεται νέο πακέτο χρημάτων στα συστημικά μέσα. Από εκείνη τη μέρα και μετά δεν με κάλεσαν ξανά, και εξαφανίστηκε η λέξη «Τέμπη»

Από την καθημερινότητα.

Η τρίτη συγκάλυψη είναι πολιτική. Το μεγάλο στοίχημα της κυβέρνησης, η οποία φέρει τη μεγαλύτερη ευθύνη για το δυστύχημα, ήταν να μπορέσει να εκλεγεί με αυτοδυναμία προκειμένου να μπορεί να ελέγξει όλες τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες που θα οδηγούσαν στη διερεύνηση πολιτικών ή ποινικών ευθυνών των Υπουργών της. Η αυξημένη πλειοψηφία του 41% της έδωσε τους 100 και 57 βουλευτές που χρειάζεται

για να απορρίψει οποιαδήποτε πρόταση για προκαταρκτική εξέταση του πρώην Υπουργού Μεταφορών. Όμως, αυτή η αυξημένη πλειοψηφία του 41% δεν υπάρχει μόνο στο κοινοβούλιο, αλλά μεταφέρεται και στις επιτροπές. Έτσι, στην εξεταστική επιτροπή που έγινε πολύ γρήγορα και πολύ βιαστικά, και έκλεισε πριν καν κάνουμε το πρώτο μνημόσυνο των ανθρώπων που χάσαμε, η κυβέρνηση είχε

αυτόν τον ένα βουλευτή παραπάνω που χρειαζόταν για να ελέγξει τα πάντα, 16 εναντίον 15 σε όλες τις κρίσιμες αποφάσεις. Θυμάμαι να ξυπνάω για μήνες χαράματα και να παρακολουθώ όλες τις συνεδριάσεις, βλέποντας να αποκλείουν όλους τους κρίσιμους μάρτυρες που θα μπορούσαν να αναδείξουν τις ευθύνες της κυβέρνησης. Είδα να καθυστερούν την ενσωμάτωση κρίσιμων εγγράφων της δικογραφίας. Είδα να απορρίπτουν αιτήματα των οικογενειών των θυμάτων, είτε από την οικογένεια του μηχανοδηγού του οποίου τη μνήμη σπύλωσαν σε ζωντανή μετάδοση, αλλά και των υπολοίπων οικογενειών, βόταν απλώς τους ζητήσαμε να διακόψουν για ένα διάστημα προκειμένου να έχουν στα χέρια τους όλα τα στοιχεία και τις πραγματογνωμοσύνες για τα πορίσματά τους. Είδα να παρεμβαίνουν συστηματικά, κάθε φορά που κάποιο μέλος της αντιπολίτευσης έφτανε σε ένα κρίσιμο σημείο, παρεμβαίνοντας, είτε προστατεύοντας το μάρτυρα ή διακόπτοντας τον ομιλητή. Τέλος, είδα να γράφουν ένα πόρισμα το οποίο είχε πολλές ανακρίβειες και συμπεράσματα που δεν βστηρίζονται ούτε στα στοιχεία αλλά ούτε και στις καταθέσεις των μαρτύρων, αλλά εξυπηρετούν αποκλειστικά το κυβερνητικό αφήγημα περί μόνο ανθρώπινων λαθών και όχι άλλων ευθυνών σε πολιτικά πρόσωπα.

Θα αγωνίζομαι για πάντα μέχρι να αποδοθεί δικαιοσύνη. Hasta la justicia siempre.

ΥΓ. Στις αρχές Απριλίου του 2024 ο ακραίος νέος Πρόεδρος της Αργεντινής Χαβιέρ Μιλί, τον οποίο στήριξε και το κόμμα με το οποίο εκλέχθηκε βουλευτής η μάνα του θύματος της τραγωδίας της Όνσε, θα ξεκινήσει το «σχέδιο-αλυσοπρίονο» και στον αργεντίνικο σιδηρόδρομο με την απόλυση των πρώτων 100 εργαζομένων. Θα κόψει πολλά κονδύλια από τον κρατικό προϋπολογισμό, ιδιαίτερα σε θέματα συντήρησης. Μερικές εβδομάδες αργότερα, στις 10 Μαΐου 2024, δύο τρένα θα συγκρουστούν οπισθομετωπικά στο κέντρο του Μπουένος Άιρες,

ευτυχώς χωρίς θύματα. Την επόμενη μέρα ο εκπρόσωπος Τύπου του Μιλέι θα δηλώσει: «θα αφήσουμε τη δικαιοσύνη να ερευνήσει [τη σύγκρουση των τρένων στο Παλέρμο] αλλά καταλαβαίνουμε ότι ήταν ένα ανθρώπινο λάθος, έχουμε εμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη και θα βοηθήσουμε να κάνει τη δουλειά της.»

Παλαιστίνη και Λατινική Αμερική Βαθιά σύνδεση λόγω κοινών βιωμάτων

Του Ραούλ Ζιμπέκι

Μετάφραση Μαριλένα Ευσταθιάδη

Αν βασιστούμε σε όσα αναφέρουν τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης, στη Λατινική Αμερική δεν υπάρχει κανένα κίνημα αλληλεγγύης προς την Παλαιστίνη που να μπορεί να συγκριθεί με τις τεράστιες διαδηλώσεις στις ευρωπαϊκές πόλεις και στις ΗΠΑ. Πράγματι, δεν έχουμε δει κατασκηνώσεις διαμαρτυρίας, με κάποιες εξαιρέσεις, ούτε τις μαζικές πορείες εκατοντάδων χιλιάδων που κατέλαβαν τους δρόμους των χωρών του Βορρά. Ωστόσο, αυτή θα ήταν μια επιφανειακή οπτική που θα παρέβλεπε την ουσία: τα έθνη και οι κοινωνίες της Λατινικής Αμερικής έχουν κοινή αποικιακή ιστορία με τον υπόλοιπο Παγκόσμιο Νότο• υποφέρουν από ορισμένα παρόμοια προβλήματα – όπως η κυριαρχία των μεγάλων εθνών του Βορρά• έχουν εκτεταμένες σχέσεις με την Παλαιστίνη και με τους χιλιάδες Παλαιστίνιους μετανάστες που έχουν φθάσει σε αυτήν την περιοχή. Ας αφήσουμε τους χάρτες να μιλήσουν από μόνοι τους, ιδιαίτερα τους χάρτες των χωρών που έχουν διπλωματικές σχέσεις

με την Παλαιστίνη¹.

Στον Παγκόσμιο Νότο, πέραν κάποιων εξαιρέσεων, όλες οι χώρες έχουν σχέσεις με την Παλαιστίνη. Στον Παγκόσμιο Βορρά, πέραν κάποιων εξαιρέσεων, κανείς δεν έχει τέτοιες σχέσεις. Στη Λατινική Αμερική και την Αφρική μόνο ο Παναμάς και το Καμερούν αρνούνται να συσχετιστούν μαζί της. Φέτος, η Παλαιστίνη αναγνωρίστηκε από τέσσερις χώρες της Καραϊβικής: Μπαρμπάντος, Μπαχάμες, Τζαμάικα και Τρινιντάντ και Τομπάγκο. Εν τω μεταξύ, στον Παγκόσμιο Βορρά, η Ισλανδία και η Σουηδία έχουν ξεκινήσει τις διπλωματικές σχέσεις, με πιο πρόσφατες προσθήκες την Ισπανία, τη Σλοβενία, την Ιρλανδία και τη Μάλτα².

Οι περισσότερες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης αναγνωρίζουν επίσης την Παλαιστίνη. Ας μην ξεχνάμε πως αυτές ποτέ δεν ανήκαν στον Παγκόσμιο Βορρά και πως είναι οι πληθυσμοί με το χαμηλότερο εισόδημα στην ήπειρο και πως εξακολουθούν να έχουν ασύμμετρες σχέσεις με ισχυρές χώρες, όπως τη Γερμανία, τη Γαλλία και την Αγγλία, πέρα από τις ΗΠΑ φυσικά.

Από την άλλη, οι χώρες της Λατινικής Αμερικής είναι από τις πιο επικριτικές απέναντι στην επίθεση στη Γάζα, σε σημείο που τρεις από αυτές διέκοψαν σχέσεις με το Ισραήλ τους τελευταίους μήνες. Η πιο πρόσφατη περίπτωση είναι αυτή της Κολομβίας, με τον πρόεδρο Γκουστάβο Πέτρο να ανακοινώνει τη διακοπή των σχέσεων στις αρχές του Μαΐου³. «Η Κολομβία δεν μπορεί να είναι αδιάφορη απέναντι στα τεράστια και απερίγραπτα ανθρώπινα βάσανα».

Μήνες νωρίτερα το είχε κάνει η Βολιβία, λόγω των «εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας που διαπράττονται εναντίον του παλαιστινιακού λαού», σύμφωνα με τον Υπουργό Εξωτερικών Φρέντυ Μαμάνι, και το ίδιο έκανε λίγο αργότερα η Μπελίζ. Η Βενεζουέλα είχε ήδη κάνει αυτό το βήμα το 2009, πάλι λόγω της ισραηλινής στρατιωτικής επίθεσης στη Γάζα. Επιπλέον, αρκετές χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπως η Χιλή, η Βραζιλία και η Ονδούρα, ανακάλεσαν τους πρεσβευτές τους στο Ισραήλ, μέτρο που θεωρείται προοίμιο της διακοπής

των διπλωματικών σχέσεων. Συνολικά, έντεκα χώρες στην περιοχή έχουν τοποθετηθεί κατά των επιθέσεων του Ισραήλ στη Γάζα⁴. Η Βραζιλία, το Μεξικό και το Περού απαίτησαν κατάπαυση του πυρός. Το πανόραμα της περιοχής χαρακτηρίζεται από πολύ ισχυρές επικριτικές φωνές ανθρώπων με κύρος, όπως αυτή του προέδρου Λούλα ντα Σίλβα, που δεν σταματούν να στηλιτεύουν το Ισραήλ για την άρνησή του να κηρύξει κατάπαυση του πυρός κι εν προκειμένω, να καταγγείλει μια γενοκτονία.

«Αυτό που συμβαίνει στη Λωρίδα της Γάζας και με τον παλαιστινιακό λαό δεν απαντάται σε καμία άλλη ιστορική στιγμή. Ή μάλλον, απαντάται: όταν ο Χίτλερ αποφάσισε να σκοτώσει τους Εβραίους», είπε ο Λούλα στην Αιθιοπία το Φεβρουάριο στη σύνοδο της Αφρικανικής Ένωσης.

Πολλαπλές εκφράσεις αλληλεγγύης

Η Χιλή μετρά τη μεγαλύτερη παλαιστινιακή κοινότητα της περιοχής με 500 χιλιάδες ανθρώπους, οι οποίοι έφτασαν σχεδόν όλοι μετά τη Νάκμπα. Στην Ονδούρα ζουν 280 χιλιάδες και στην Κολομβία υπάρχουν εκατό χιλιάδες Παλαιστίνιοι, καθώς και μικρότεροι αλλά σημαντικοί αριθμοί στις υπόλοιπες χώρες.

Στις περισσότερες χώρες της Λατινικής Αμερικής υπάρχουν κοινότητες Αράβων και Παλαιστίνιων μεταναστών. Στη Βραζιλία πρέπει να υπάρχουν περίπου δέκα εκατομμύρια άνθρωποι λιβανέζικης, συριακής, αιγυπτιακής, μαροκινής και παλαιστινιακής καταγωγής, μεταξύ άλλων. Η Χιλή μετρά τη μεγαλύτερη παλαιστινιακή κοινότητα της περιοχής με 500 χιλιάδες ανθρώπους, οι οποίοι έφτασαν σχεδόν όλοι μετά τη Νάκμπα. Στην Ονδούρα ζουν 280 χιλιάδες και στην Κολομβία υπάρχουν εκατό χιλιάδες Παλαιστίνιοι, καθώς και μικρότεροι αλλά σημαντικοί αριθμοί στις υπόλοιπες χώρες.

Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτοί οι μετανάστες είναι οργανωμένοι ή έστω σε κάποιο βαθμό συνδεδεμένοι με τις πρεσβείες τους. Στη Χιλή, μια συλλογικότητα με το όνομα «Comunidad Palesti- na en Chile» (Παλαιστινιακή Κοινότητα στη Χιλή) διαδίδει καθημερινά

ειδήσεις για τις ισραηλινές επιθέσεις. Παρομοίως, όλες οι πρεσβείες διαδίδουν ειδήσεις και καταπολεμούν την παραπληροφόρηση των κυρίαρχων μέσων ενημέρωσης. Σε όλη την περιοχή υπάρχουν δίκτυα πληροφόρησης που δείχνουν την πραγματικότητα των όσων συμβαίνουν στη Γάζα, κάτι που δε συμβαίνει συνήθως στον Παγκόσμιο Βορρά, τουλάχιστον σε αυτήν την έκταση.

Σε πολλές χώρες υπάρχουν μόνιμες επιτροπές αλληλεγγύης με την Παλαιστίνη, οι οποίες έχουν καλέσει σε πλήθος διαδηλώσεων, συγκεντρώσεων και καθιστικών διαμαρτυριών από τις 7 Οκτωβρίου. Προέκυψαν κάποιες κατασκηνώσεις διαμαρτυρίας, όπως η «Αντισιωνιστική Κατασκήνωση Ζήτω η Ελεύθερη Παλαιστίνη» (Campamento Antisionista Viva Palestina Libre) στο Κεντρικό Πανεπιστήμιο του Εκουαδόρ (Universidad Central de Ecuador), μια άλλη στο πανεπιστήμιο με το μεγαλύτερο κύρος στη Λατινική Αμερική, το Πανεπιστήμιο του Σάο Πάολο (Universidad de São Paulo), που απαιτεί την διακοπή των σχέσεων με το Ισραήλ, και στο Εθνικό Πανεπιστήμιο του Μεξικού (Universidad Nacional de México), μια συνέλευση εκατοντάδων φοιτητών, ακαδημαϊκών και εργαζομένων ψήφισαν την έναρξη κατασκήνωσης διαμαρτυρίας στις 2 Μαΐου. «Μας έδωσε μεγάλη ελπίδα να βλέπουμε τους συναδέλφους μας στις ΗΠΑ να καταλαμβάνουν δεκάδες και δεκάδες πανεπιστήμια και, όταν είδαμε τη βίαιη καταστολή εναντίον τους, αισθανθήκαμε την επιτακτικότητα να ακολουθήσουμε το παράδειγμά τους», δήλωσε ένας φοιτητής Φιλολογίας⁵.

Στη Λατινική Αμερική υπάρχει ένα διαφορετικό πολιτικό κλίμα από ό,τι στο Βορρά, μια φιλοπαλαιστινιακή ευαισθησία στις κοινωνίες, αλλά και στους θεσμούς. Ο Μεξικανός πρόεδρος Αντρές Μανουέλ Λόπες Ομπραδόρ υπερασπίστηκε την «ελευθερία» των φοιτητών να κατασκηνώνουν στο Εθνικό Αυτόνομο Πανεπιστήμιο του Μεξικού (UNAM) για να διαμαρτυρηθούν για τις επιθέσεις του Ισραηλινού Στρατού στη Λωρίδα της Γάζας και σε αλληλεγγύη με την Παλαιστίνη. «Είναι ελευθερία, αυτό συμβαίνει σε όλες τις χώρες, κυρίως στις ΗΠΑ, εδώ απλά λέμε ότι εμείς δεν καταστέλλουμε»⁶, δήλωσε ο πρόεδρος, σε εμφανή αντίθεση με τις

κυβερνήσεις του Βορρά.

Διπλωματική διένεξη ξέσπασε στη Χιλή με το Ισραήλ λόγω της απόφασης του προέδρου Γκαμπριέλ Μπορίκ να αποκλείσει τις ισραηλινές εταιρίες από τη Διεθνή Έκθεση Αεροπορίας και Διαστήματος (FIDAE – Feria Internacional del Aire y del Espacio)⁷, την κεντρική έκθεση σε θέματα αεροδιαστημικής και άμυνας της Λατινικής Αμερικής και μια από τις σημαντικότερες στον κόσμο, η οποία πραγματοποιήθηκε από τις 9 έως τις 14 Απριλίου.

Σε πολλές χώρες έχουν δημιουργηθεί ευρείς συντονισμοί υποστήριξης της Παλαιστίνης, όπως το Συντονιστικό για την Παλαιστίνη στη Χιλή (Coordinadora por Palestina de Chile), μια συλλογικότητα που δημιουργήθηκε στις 19 Οκτωβρίου και αποτελείται από περίπου 70 ομάδες με μακρά ιστορία συνεργασίας με την παλαιστινιακή υπόθεση. Ή οι πρόσφατες διαδηλώσεις στο Μοντεβιδέο, στις οποίες συνενώθηκαν δεκάδες κοινωνικές και πολιτικές ομάδες.

Οι ακαδημαϊκοί της περιοχής, από την πλευρά τους, έστειλαν δυο δημόσια μηνύματα τον Ιανουάριο του τρέχοντος έτους. Το ένα είναι η «Επιστολή προς τις Πανεπιστημιακές Αρχές» και το άλλο η «Επιστολή των ακαδημαϊκών υπέρ της Παλαιστίνης προς τις προοδευτικές κυβερνήσεις»⁸, ζητώντας να υπάρχει μια πιο σταθερή και συντονισμένη στάση στην περιοχή. Μεταξύ των παραληπτών είναι και οι πρόεδροι της Βολιβίας, της Βραζιλίας, της Κολομβίας, της Κούβας, της Χιλής, του Μεξικού, της Ονδούρας και της Βενεζουέλας.

Από λαό σε λαό

Τα όπλα που δολοφονούν τους λαούς της Χιλής και της Κολομβίας προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από το Ισραήλ, μια χώρα που έχει παίξει διακεκριμένο ρόλο στους πολέμους εναντίον των λαών, συμβουλεύοντας αυταρχικά καθεστώτα και δικτατορίες.

Αρκετοί αυτόχθονες λαοί της περιοχής, από Μαπούτσε μέχρι

Ζαπατίστας, έχουν δείξει την αλληλεγγύη τους στον παλαιστινιακό λαό. Έχουν κοινές ιστορίες υπό το ζυγό της αποικιοκρατίας και τώρα υφίστανται παρόμοιες επιθέσεις από τα ηγεμονικά κράτη, καθώς αντιστέκονται στον ιμπεριαλισμό και το νεοφιλελευθερισμό. Αυτά τα κοινά βιώματα, τα οποία υπερβαίνουν τους αυτόχθονες λαούς, συγκλίνουν στην καταγγελία του αμερικανικού ιμπεριαλισμού. Τα όπλα που δολοφονούν τους λαούς της Χιλής και της Κολομβίας προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από το Ισραήλ, μια χώρα που έχει παίξει διακεκριμένο ρόλο στους πολέμους εναντίον των λαών, συμβουλεύοντας αυταρχικά καθεστώτα και δικτατορίες.

Η περίπτωση της Γουατεμάλας αποκαλύπτει την εμπλοκή του Ισραήλ στις γενοκτονίες και τις σφαγές των λαών μας. Το 1982 υπολογίζεται πως ο αριθμός των ισραηλινών συμβούλων στη Γουατεμάλα ανερχόταν στους 300 περίπου, ειδικοί σε θέματα κατασκοπίας, ασφάλειας και επικοινωνιών, καθώς και προσωπικό στρατιωτικής εκπαίδευσης, σύμφωνα με εκτενές ρεπορτάζ της εφημερίδας *El Salto*⁹.

Επί δικτατορίας του στρατηγού Χοσέ Εφραΐν Ρίος Μοντ, υπεύθυνου για τη δολοφονία 200.000 ανθρώπων, την εξαφάνιση 45.000 και την ισοπέδωση 500 χωριών, το Ισραήλ ήταν ο κύριος προμηθευτής όπλων και ο «νούμερο ένα φίλος της Γουατεμάλας στον κόσμο». Από τις αρχές του 1977, το Ισραήλ είχε παράσχει στη Γουατεμάλα 50.000 τουφέκια Galil, 1 εκατομμύριο σφαίρες, 15 αεροπλάνα Arava, 5 ελικόπτερα και 1.000 πολυβόλα συν εκατό, σε συμφωνία με τις ΗΠΑ.

«Οι ισραηλινοί σύμβουλοι συνεργάζονταν με τους Γουατεμαλτέκους πράκτορες ασφαλείας στην καταδίωξη παράνομων ομάδων ανταρτών. Στην πραγματικότητα, εκπαίδευαν τα επίλεκτα στρατεύματα γνωστά ως *kaibiles*, τα οποία από το δεύτερο μισό του 1981 ξεκίνησαν να σφαγιάζουν συστηματικά τους ανθρώπους που υποστήριζαν ή έβλεπαν με συμπάθεια την εξέγερση. Μεταξύ 1981 και 1983 χιλιάδες άνθρωποι σκοτώθηκαν ή εκτοπίστηκαν από τους *kaibiles*, οι οποίοι διέπραξαν βιασμούς, βασανιστήρια, ακρωτηριασμούς, χτύπησαν μωρά πάνω σε πέτρες και ισοπέδωσαν εκατοντάδες

χωριά», αναφέρει η παραπάνω έκθεση.

Ένα βιβλίο των Milton Jamail και Margo Gutiérrez που εκδόθηκε το 1987¹⁰ αποτυπώνει τα λόγια του δημοσιογράφου Dan Rather το 1983: «Οι Ισραηλινοί συμβούλευαν 'να συμπεριφέρεστε στους ιθαγενείς όπως εμείς συμπεριφερόμαστε στους Παλαιστίνιους: να μην εμπιστεύεστε κανέναν από αυτούς'» 11.

Σε αυτά τα παραδείγματα μπορεί κανείς να δει τους λόγους για τους οποίους η ευαισθησία της Λατινικής Αμερικής συνδέεται έντονα με τον παλαιστινιακό λαό.

1. https://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνής_αναγνώριση_του_Κράτους_της_Παλαιστίνης
2. <https://www.elsaltodiario.com/genocidio/eslovenia-lanza-proceso-reconocimiento-palestina-espana-irlanda-anuncian-lo-haran>
3. <https://cnnespanol.cnn.com/2024/05/04/paises-rompieron-relaciones-israel-gaza-orix/>
4. <https://www.youtucom/watch?v=eUUoIPdJQFc>
5. <https://efe.com/mundo/2024-05-09/brasil-se-suma-a-las-acampadas-universitarias-contraisrael-el-por-la-guerra-en-palestina/>
6. <https://acturt.com/actualidad/508788-lopez-obrador-protestas-mexico-israel>
7. <https://brecha.com.uy/en-su-laberinto/https://brecha.com.uy/en-su-laberinto/>
8. <https://poplab.mx/v2/column/Trotamundos-Politico/Academicos-y-academicas-por-Palestina>
9. <https://www.elsaltodiario.com/revista-pueblos/una-amistad-perdura-relaciones-historicas-guatemala-israel>
10. "The israelí guns and money in Central America", NACLA, 1987.
11. <https://www.elsaltodiario.com/revista-pueblos/una-amistad-perdura-relaciones-historicas-guatemala-israel>

Ανταπόκριση από την Διαδήλωση για το κρατικό έγκλημα των Τεμπών στην Μπολόνια, Ιταλία, 28-2-25 (Photos-Vid)

ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΙΣ:

Χτες 28/2/25 στην Πιάτσα Ματζόρε της Μπολόνια έγινε ειρηνικά διαμαρτυρία με αφορμή την δεύτερη μαύρη επέτειο από το τραγικό σιδηροδρομικό έγκλημα των Τεμπών. Η συγκέντρωση ξεπέρασε τα 200 άτομα ενώ συμβολικές δράσεις υπήρξαν και περιλάμβαναν αναμμένα 57 κεριά προς τιμήν των θυμάτων και συνθήματα όπως και την εκφώνηση των ονομάτων των 57. Περαστικοί από διάφορες χώρες παρακολουθούν την διαμαρτυρία και μένουν έως το τέλος. Ακολούθησαν τοποθετήσεις πολιτών τόσο στα ελληνικά όσο και στα ιταλικά.

ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ: Το Καρτέλ του Μαξίμου χορεύει «Κλέφτικο»

Έχουν περάσει 2 χρόνια από το τραγικό πολύνεκρο πολιτικό έγκλημα των Τεμπών, και ακόμη βρισκόμαστε στην ίδια θέση – την απεγνωσμένη κραυγή για δικαιοσύνη. Στεκόμαστε θεατές σε ένα ακόμη παραμύθι της ανυπόφερτα καθοδηγητικής ως προς την μοναρχία «κυβερνητικής εκπροσώπησης» αυτής της δόλιας χώρας, – τουλάχιστον πλέον όχι βουβοί.

Ας χρησιμοποιήσουμε λοιπόν ορολογίες μιας ανώτατης ιδεολογίας της ανώτατης μας χώρας για να προσδιορίσουμε το μέγεθος της κατάστασης. Αν και δεν είμαστε φιλόλογοι, οπότε συγχωρήστε μας για τα όποια λάθη, θα κάνουμε μια απόπειρα να τοποθετηθούμε όσο το δυνατόν πιο σωστά σε κάτι τέτοιο – χωρίς καθόλου «βαθιά υποκριτική τέχνη ala Μενδώνη». Τούτη λοιπόν την στιγμή είμαστε όλοι μας κομμάτια μιας άριστης τραγωδίας, το ύψιστο είδος της καλλιτεχνίας βάσει Αριστοτέλη. Όπως είναι γνωστό βέβαια, κάθε

τραγωδία έχει αρχή – μέση και τέλος. Όλα λοιπόν ξεκίνησαν τον Φλεβάρη του 2023, όταν ο χρόνος σταμάτησε ωσάν ειρωνική σύμπτωση για 57 ψυχές, έστω πως εδώ έχουμε τον πρόλογο. Όπως ήταν αναμενόμενο ακολούθησαν μαζικότερες διαδηλώσεις, τις οποίες η κυβέρνηση χαρακτήρισε ως «πανηγύρια», οπότε εδώ βλέπουμε την πάροδο. Διανύσαμε έως τώρα διάφορα επεισόδια, γεμάτα με πλεκτάνες, ευθύνες που πεταγόντουσαν από από 'δω και από κει σαν μπαλάκι του τένις, ψέματα, μπαζώματα, βαγόνια με ύποπτες χημικές ουσίες, φυσικά ακούσαμε (ξανά) για εξαπατήσεις και τελικά βιώσαμε τον...«θρήνο» των δολοφόνων της ΝΔ ως προς τα θύματα. Όπως άλλωστε δήλωσε ο Κυριάκος «Δεν νομίζω να υπάρχει κάποιος ο οποίος να μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι περισσότερο τραυματισμένος, ή στεναχωρημένος ή οργισμένος από αυτήν την υπόθεση, απ'ότι...είμαι εγώ». Χωρίς Ντροπή! – εντάξει, μετά παραδέχτηκε πως (μάλλον) πριν από αυτόν βρίσκονται οι οικογένειες των θυμάτων, με βαριά καρδιά. Στην τραγωδία λοιπόν, μια τέτοια πράξη ύπιστης απάτης εμπρός στα μάτια των θεατών μάλλον θα αποτελούσε ένα τρανά ολοκληρωμένο παράδειγμα ΥΒΡΕΩΣ.

– Τι είναι όμως η ύβρις; Και γιατί μας ενδιαφέρει τόσο στην προκειμένη;

Ως ύβρις ορίζεται μια κατάσταση κατά την οποία, ορισμένα πρόσωπα υπερεκτιμούν τις ικανότητες και τις δυνάμεις τους (ας δώσουμε έμφαση στον πολιτικό χαρακτήρα εδώ, ή εξουσιαστικό αν θέλετε), ενώ συμπεριφέρονται με βία, αλαζονεία και προσβολή απέναντι στους άλλους (τους κοινούς, τους ασήμαντους) σπάζοντας τους νόμους (που οι ίδιοι ορίζουν) και φυσικά πράττοντας έτσι και απέναντι στον φερόμενο ως 'άγραφο θεϊκό νόμο' κατά την αρχαιότητα. Τα άτομα δηλαδή αυτά παρουσιάζουν μια συμπεριφορά η οποία αποσκοπεί από πλευράς τους στην υπέρβαση της θνητής φύσης παρομοιάζοντας τους εαυτούς τους με όμοιους των θεών – κάτι που φυσικά είχε ως συνέπεια την προσβολή και τον εξοργισμό της κοινωνίας. Άραγε μας θυμίζει κάτι όλος αυτός ο ορισμός;

Τελοσπάντων, ας επιστρέψουμε στην τραγωδία.

Κάπου λίγο πριν το τέλος...περνάμε στο στάσιμο, ίσως λοιπόν εδώ θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε (ελπίζουμε δηλαδή) τις κινητοποιήσεις του προηγούμενου μήνα. Ας είναι λοιπόν, η στιγμή στην οποία βρισκόμαστε τώρα, η έξοδος, μετά την οποία δεν θα δούμε ξανά χορικό, θα είναι η καταληκτική σκηνή αυτού του έργου, που ονομάστηκε «Δυστύχημα των Τεμπών» ενώ πρόκειται για ένα ειδικό εξ' αμελείας ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ. Δεν χωράνε ανθρώπινα λάθη σε 12 ολόκληρα λεπτά, ούτε φράσεις όπως «Δεν όφειλα να γνωρίζω».

– ΑΝ ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΕΣΥ ΚΥΡΙΑΚΟ ΜΟΥ, ΤΟΤΕ ΠΟΙΟΣ;

Όσα σκυλιά του κόμματός σας κι αν αμολήσετε για να σπείρουν φόβο, διχόνοια και πόλωση, γνωρίζετε πια πολύ καλά πως ο φόβος λυσομανά (συγνώμη «κύριε» Άδωνι, μην οργίζεστε) εκεί που έπρεπε εξ' αρχής να υπάρχει... Στους διαδρόμους του Μεγάρου Μαξίμου. Και ναι, όντως είμαστε ο όχλος. Ο όχλος που με οργή έπεται να καταβροχθίσει όλη την αηδία που μας ταΐζει η δημοκρατικά «εκλεγμένη» Νέα Δημοκρατία – και όχι, δεν εννοούμε πως δεν εκλέχτηκε με το σχόλιο, φέρουμε όμως αντίθετη στάση στον συγκεκριμένο τρόπο συστημικής εκτέλεσης της δικαιοσύνης – , χωρίς βέβαια να ξεχνάμε και την συμπαράσταση άλλων τιμητικών προσώπων όπως η «κυρία» Λατινοπούλου. Πολιτικοί που σίγουρα νοιάζονται με πάθος για την Ψωροκώσταινα πιο πολύ από τους «μασκαράδες» που βγήκαν σήμερα στον δρόμο. Και, στην τελική η «θυσία» 57 ψυχών (βλέπε Α. Πορτοκλάστε) είναι λίγη μπροστά στις αλλαγές που συμβαίνουν στον πλανήτη (βλέπε Μ. Βορίδης).

Και μιας και μιλήσαμε για αλλαγές στο παγκόσμιο, δεν θα έπρεπε άραγε η ασφάλεια των ΜΜΜ, όπως φυσικά και η πρόσβαση, να είναι αδιαπραγμάτευτο κοινωνικό αγαθό εν έτει 2025 – χωρίς κανένα κόστος; Πόσο μάλλον, όταν αυτό το κόστος...είναι η ίδια μας η ζωή (οκ, επί 57 φορές αλλά ας μην πλατιάσουμε)!

Επιλέγουμε εδώ να σταματήσουμε την αναπαραγωγή της αισχρής επικαιρότητας γύρω από τα τεκταινώμενα , αφού το βαρέλι φαίνεται να μην έχει πάτο για τους πολιτικούς μας δολοφόνους. Θυμίζουμε μόνο, πως τόσο στην Μπολόνια αλλά και σε κάθε άλλη

γωνιά αυτού του πλανήτη, όσο και αν η ιστορία προσπαθήσει να το διαστρεβλώσει, η αλήθεια δεν θα μπορέσει να κρυφτεί. Γιατί κάθε τραγωδία, οφείλει να εμπεριέχει την **κάθαρση**, καθώς σε κάθε αντίθετη περίπτωση η τιμωρία του κακού στα μάτια του θεατή είναι αναγκαία, χωρίς κανένα ίχνος οίκτου.

Εκφράζουμε την αμέριστη συμπάρασταση μας στις οικογένειες των θυμάτων, αλλά και σε κάθε άνθρωπο που βρίσκεται θεατής αυτής της τραγωδίας. Στέλνουμε την αλληλεγγύη μας σε όλους τους ανθρώπους που σήμερα μάχονται για μια καλύτερη ζωή. Η δικαιοσύνη βρίσκεται στους δρόμους και στις πλατείες, απ' όπου και ξεκίνησε.

Δεν ξεχνάμε.

**ΔΕΝ ΕΧΩ ΟΞΥΓΟΝΟ, ΔΕΝ ΕΧΩ ΑΝΑΠΝΟΗ
ΤΕΡΜΑ ΣΤΗΝ ΑΠΑΘΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΤΑΓΗ!**

**ΚΑΜΙΑ ΣΥΓΚΑΛΥΨΗ
ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ 57 ΨΥΧΕΣ**

Μπολόνια, Ιταλία
28/02/2025

~ Συντροφικά

Φωτογραφίες

Βίντεο

https://www.babylonia.gr/wp-content/uploads/2025/03/video_tempi_2.mp4

**Self-Governance – The Theory,
the Praxis and the Call to
Action (Workshop on Building
Autonomy to the People’s
Platform Europe Conference in**

Vienna People's Platform Europe Conference in Vienna)

Introduction

After our participation in the first-ever *People's Platform Europe Conference* in Vienna, Austria, from February 14th to 16th, 2025, and in the **workshop** on *Building Autonomy*, we felt the need to share our **brain**, views and strategic framework—expanded upon with knowledge exchanged during the event with fellow organisations and initiatives across Europe—on the topic of Autonomy and, more specifically, *Self-Governance*. We also focus on how self-governance correlates with the principles of *Self-Sufficiency* and *Self-Defense*, as well as real-world applications of these ideas and the movements that have inspired us. Lastly, we attempt to give our complete answers to the 3 main questions that were posed and discussed collectively during the Workshop's sessions, also including all the key points that were highlighted.

About the Conference

This conference marked an important step toward creating a transnational, structured, and militant internationalist movement to combat the accelerating threats of capitalist destruction, state repression, rising fascism, and ecological collapse. More than 800 delegates from 160 organizations and movements, spanning over 30 countries, convened under the slogan: "*Reclaim the Initiative!*"— not simply to analyze the crises of capitalist modernity, but to build concrete strategies for liberation.

Workshops covered a wide range of topics, including *democratic media*, *anti-genocidal struggle*, *methods of organizing* and

building autonomy, youth and feminist movements, ecological resistance, democratic confederalism, and anti-militarism. The sheer diversity of perspectives and experiences brought together in Vienna highlighted the richness of the struggle and the necessity of coordination across different fronts of resistance.

The lessons from Vienna, however, must not remain confined within the walls of a single conference. We recognize that self-governance does not come from abstract theory alone but from continuous practice, adaptation, and the exchange of experiences between movements. In this document, we seek to contribute to this process by laying out a comprehensive analysis of *self-governance*, its theoretical basis, its practical applications, and the lessons we can learn from movements in Europe and beyond.

A New Internationalism: Beyond Borders, Beyond Nations

This platform is not merely a moment of discussion—it is a foundation upon which we must continue to build an internationalist, anti-capitalist, and anti-patriarchal movement. The Kurdish Freedom Movement and the Democratic Academy of Modernity have shown remarkable organizational capabilities in bringing together revolutionary forces from across Europe. Their ability to orchestrate *multilingual, multi-sectoral, and transnational coordination* at such a level is an inspiration for all self-organized struggles.

However, if we are to move forward effectively, we must overcome the limitations of fragmented resistance. This means breaking free from self-imposed ideological insularity, forging common strategic objectives, and ensuring that our diverse struggles are not merely *parallel* but actively reinforcing one another. As stated in the final part of the conference:

“Let us unite our struggles, perspectives, and capacities, and build the free life that the people of the world and all beings of this planet deserve! Our differences are our strength, not our weakness, and they will only make us stronger on our shared path.”

This moment calls for decisive action. The rise of *militarism, fascism, environmental devastation, and mass displacement* is accelerating. We no longer have the luxury of passivity. We must *coordinate, strategize, and organize* across Europe and beyond—learning from past movements, avoiding past mistakes, and remaining steadfast in our refusal of co-optation by the state or liberal institutional frameworks.

Let this document serve as both a contribution to ongoing debates and as a call to action for all those striving toward autonomy and self-governance.

The Anti-Authoritarian Movement, the Theory and the Praxis of Self-Governance

The **Anti-Authoritarian Movement (AK)** is not merely a network of collectives but a living practice of self-determination. It operates outside the logic of state control and market domination, rejecting hierarchical power structures and advocating for Direct Democracy as the means to shape social autonomy. We understand self-governance as the lifeblood of autonomy, a process of continuous self-institution and collective reorganization from below. It is not about seizing power but about abolishing it, dispersing it back into communities, and ensuring direct participation in all aspects of life.

The Urgency of Self-Governance (Why Self-Governance?)

We live in a time of deep systemic crises—economic, political, ecological, and social. The **neoliberal capitalist system, this capitalist modernity**, has reached its limits, generating widespread **economic, social and gender inequality, social fragmentation, environmental destruction, and escalating authoritarianism**, through its control over life, alienating people from their communities, degrading ecosystems, and maintaining structures of **hierarchy, state oppression, and gendered domination**. However, as the system intensifies its violence in its efforts to avoid collapsing on itself, the necessity for alternatives emerges.

Another world is possible, and more than that—it is already being built. Across the globe, movements are constructing **autonomous self-governing structures** as viable alternatives to the state and market-controlled systems. These structures are **not theoretical exercises**—they are lived realities that reject the inevitability of capitalism and hierarchical governance.

Self Governance – Some Theory

Self-governance, the capacity of individuals and communities to manage their own affairs without external control, is a foundational concept in our political philosophy. It emphasises the importance of autonomy, direct participation, and decentralised decision-making in shaping societies that reflect the genuine will and needs of their members.

At its core, self-governance involves individuals and groups exercising control over their own lives, making decisions through participatory processes that ensure equal input from all members. This approach fosters a sense of ownership and responsibility, as people collectively determine the rules and structures that govern their interactions.

In practice, self-governance manifests in various forms, such as direct democracy, where citizens engage directly in the legislative process, and libertarian municipalism, which advocates for local assemblies managing community affairs. These models prioritise grassroots involvement, aiming to dismantle hierarchical systems that concentrate power and often lead to alienation and disenfranchisement.

A self-governing society is characterised by its commitment to continuous self-reflection and adaptation. Members are encouraged to question existing norms and institutions, fostering an environment where change is driven by collective deliberation and consensus. This dynamic process ensures that the society remains responsive to the evolving needs and aspirations of its members. Therefore self-governance is not just an ideal; it is a **continuous process of self-institution**, a conscious forging of institutions from below that safeguard collective freedom and lay the groundwork for a society unshackled from capitalism.

Moreover, self-governance is closely linked to the concept of autonomy, which entails individuals and communities having the freedom to define their own paths without undue interference. This autonomy is not merely about independence but involves the active creation and maintenance of social structures that embody shared values and goals.

In essence, self-governance advocates for a decentralised approach to societal organisation, where power is distributed among the people, and decisions are made collectively. This framework seeks to cultivate societies that are more equitable, participatory, and attuned to the authentic desires of their members.

But self-governance must be grounded in

substance. For us, this means it must be:

- **Free** – liberated from both the state and market constraints. It cannot be subjected to capitalist exploitation or state administration but must be independently sustained by the communities themselves.
- **Public** – reclaiming and inhabiting the **public sphere** beyond privatisation and state bureaucracy. It is the **common ground** where decision-making occurs transparently, ensuring that governance does not become an elite function.
- **Communal** – ensuring that power flows **horizontally**, through **assemblies** and participatory processes where decisions reflect the collective will of the people. A powerful example of this is **Vio.Me**, the worker-run factory in the city of Thessaloniki, Greece, where the decision on what to produce is being made by the **solidarity assembly** and, the **way of production** is determined by the workers themselves, embodying a model where production is determined by the needs of the community rather than profit motives and where knowledge and experience are being respected.

Beyond Capitalism: Towards Ecological and Social Autonomy

Social Ecology and Libertarian Municipalism

Bookchin's ideas of **social ecology** and **libertarian municipalism** lay the groundwork for understanding self-governance as an **ecological and directly democratic alternative** to both capitalism and the nation-state.

- The **hierarchical organisation** of society is not

inevitable but is socially

- **Direct democracy in decentralised municipal assemblies** is the foundation of true self-
- **The state is inherently oppressive**, as it monopolises decision-making and enforces top-down control.
- **Capitalism is ecologically unsustainable**, as it prioritises endless growth & profit, and capital accumulation over community and ecological well-being.

From this perspective, self-governance requires the **dismantling of centralised state institutions and the creation of federated communes**, where people govern themselves through **face-to-face assemblies** rather than distant bureaucratic structures.

The Radical Imagination and Autonomous Self-Institution

Castoriadis expands on self-governance by emphasizing the **role of imagination and autonomy in shaping society**.

- **Society is self-instituting**: No institution is natural or eternal—every social structure is created and can be changed by collective will.
- **Autonomy means self-legislation**: True democracy is when people **continuously create and re-create** their own social and political institutions.
- **Capitalist alienation must be broken**: Modern capitalist societies suppress autonomy by enforcing passive consumption rather than active participation. Self-governance is **a process, not a fixed system**—a continuous **creation and recreation of institutions based on participatory decision-making**.

Anarchism and Decentralised Power

Chomsky approaches self-governance from an **anarchist and libertarian socialist perspective**, emphasising:

- **Hierarchical power should always be questioned:** The burden of proof must be on those who justify authority, not on those who resist it.
- **Decentralised, federated structures** are necessary for democracy to
- **Mutual aid and solidarity** are natural human tendencies, contrary to capitalist ideology that promotes individual competition.

Here we reinforce the idea that **state power and corporate control are not necessary for organising a functioning society**—rather, self-governance flourishes when people have **equal access to information, decision-making, and resources**.

If self-governance is to be a true alternative, it must **directly challenge the economic system that sustains hierarchy and societal and ecological devastation**. The **capitalist growth model**, which prioritises endless accumulation and profit, has led to **climate catastrophe**, economic inequality and insecurity, social fragmentation and patriarchal oppression. Our response cannot be a mere critique; it must be a **radical counter-strategy** that envisions an **organised exodus** from the economic paradigm of domination.

This shift is embodied in the strategy of **degrowth**, a deliberate transition away from capitalist expansion towards **autonomous, ecological, and democratic societies**.

Degrowth: Both Ecological / Anticapitalist and Societal

Degrowth is **not about austerity or scarcity**, but about **redefining wealth and well-being** outside the capitalist

framework. It prioritises **human and ecological flourishing over profit-driven growth** through:

- **Production for social needs**, respecting planetary boundaries rather than exhausting
- **A radical shift in production relations**, embracing **horizontality** and collective control instead of wage labor and exploitation.
- **A transformation in wealth distribution**, ensuring resources are shared equitably and sustainably across generations.
- **A re-imagining of society**, where value is placed on collective well-being rather than individual accumulation.

A degrowth-oriented society is not one of **scarcity**, but one of **abundance**—abundance of time, autonomy, and shared wealth, where production serves **communities rather than capital**.

The Commons and Peer-to-Peer: Collective Organization Beyond the Market and State

The Commons as the Infrastructure of Self-Governance

The Commons are systems where resources are owned and managed collectively, outside the control of both corporations and states. They are not merely resources or accommodations; they are living **social relationships**, grounded in collective responsibility and shared decision-making.

A commons-based society does not operate on private ownership or state control but on **community stewardship**. There is no universal model—the commons evolve in response to local conditions and needs. The ideology of the Commons aligns

perfectly with **self-governance** because it **removes property from the market and state control** and places it **in the hands of the people**.

Examples include:

- **Traditional / physical commons**, such as a herding or fishing community managing shared lands and waters.
- **Worker-owned cooperatives**, where labor and decision-making power belong to the workers and the solidarity communities.
- **Knowledge Commons** (open-source software and **digital commons**, such as free software movements that create shared resources under licenses like GNU General Public License, education, research).
- **Social Commons** (cooperatives, mutual aid, free housing projects).

The commons represent **a break from industrial-era organisational models**, emphasizing **cooperative production and community governance over hierarchy and competition**. They **ensure economic independence** from capitalist structures, **prevent enclosure**—when corporations or states seize resources for profit and **reinforce democratic control**—resources are governed by those who use them, not external elites.

Examples of the Commons in Action

1. Community-Owned Energy Cooperatives (Denmark, Spain, Germany)

- Instead of **private energy corporations**, communities generate and distribute power
- Everyone has **a say in how energy is used and distributed**.
- The system **prioritizes sustainability over profit**.

2. Common Land and Food Sovereignty Movements

- Peasant movements like **La Via Campesina** reclaim land from agribusiness corporations to

grow food for communities rather than export markets.

- Land is **not owned individually**, but held in **common by farmers and cooperatives**.
- **Self-governance emerges naturally**, as communities decide together how to manage the

3. Digital Commons: Free Knowledge Movements

- Wikipedia, Creative Commons, and Free Software projects prove that **knowledge can be governed collectively**.
- No corporation or government owns the knowledge—it belongs to all, and everyone can **contribute to and sustain it**.

Peer-to-Peer: A New Social and Economic Paradigm

Peer-to-peer (P2P) is **a type of social relation**; it is a **social model** rooted in **mutual aid, reciprocity, and decentralised cooperation and exchanges** between individuals and groups without hierarchical mediation. It embodies the **prefigurative politics** seen in both indigenous

societies and modern movements like the **Zapatistas** and **Rojava**, where decentralized networks of people sustain resources **without intermediaries**. It is an **organizing principle** that underpins self-governance. It denotes systems where every person, every member of the community, has the power to contribute to and sustain a shared resource, while also benefiting from it. These relations existed in the earliest human hunter-gatherer societies. (Since the mid-1990s, with the rise of the internet, they are back with a vengeance.)

- **Instead of central authorities** (states, corporations, institutions), P2P structures rely on voluntary, cooperative, and networked interactions.
- **Instead of consumer-producer relationships**, P2P fosters **active participation**—everyone contributes and benefits.

This philosophy aligns with self-governance because **autonomous societies must function without top-down control**, as it:

- **It eliminates hierarchy** by ensuring that everyone has equal access to knowledge, power, and decision-making.
- **It creates resilience**—P2P networks are **harder to dismantle than centralized institutions** because they do not rely on a single node of power.
- **It fosters collective intelligence**, enabling communities to govern themselves without external control.

Peer-to-peer economies **reject extractive capitalism** and instead create horizontal structures where people contribute to and benefit from **shared wealth and knowledge**. Whether in the form of digital collaborations, self-managed workplaces, or community-led food systems, P2P relations reframe the **very meaning of economy and governance**.

Examples of P2P in Self-Governance

1. Free Software and Open-Source Communities (GNU/Linux, Wikipedia)

- No central authority dictates how the software or knowledge is
- **Communities collaborate, improve, and distribute resources freely.**
- Decisions are **made collectively**, with anyone able to

2. Rojava's Direct Democracy System

- **Power flows horizontally**, with councils and assemblies functioning as P2P decision-making bodies.
- Instead of **centralized governance**, multiple councils share knowledge and decisions **across** different communities.
- Women's organizations **exist independently**, ensuring autonomy in

3. Mutual Aid Networks in Times of Crisis (COVID-19, Climate Disasters)

- Communities **shared food, medicine, and resources** without state
- Organizing was **horizontal**, ensuring no one was in control over
- People **contributed voluntarily**—no one was forced, but everyone

The Bare Minimum: No Seizure of Power, No Hierarchy, Direct Democracy

For **self-governance to flourish**, we must break away from the **state-centric and hierarchical models of past revolutions**. Unlike traditional leftist strategies that sought to **capture and reform state power**, we believe that self-governing movements should prioritise the **dismantling of centralised authority** through the construction of **autonomous alternatives**. This means:

- **Rejecting the seizure of power**—true autonomy does not seek to take over the state, but to **dismantle it by building decentralised alternatives**. It aims to **render it obsolete** by creating **self-sufficient, bottom-up**

institutions that replace it.

- **Anti-hierarchical structures**—ensuring that all social and economic relations are organised horizontally and that power does not concentrate in any elite, party, or leadership class.

▪ **Direct democracy as the foundation—decision-making through open assemblies, rotating responsibilities, and participatory structures**

Our movement does not require a **single ideological orthodoxy** or **dogmatic adherence** to a single theoretical framework. What unites us is the commitment to **open, public assemblies**, whether in free social spaces, self-managed workplaces, or broader political movements. We embrace a **pluralism of struggles**, each contributing to the broader goal of a **world without domination**.

Global Inspirations: The Zapatistas, Rojava, and the Ongoing Struggle for Autonomy

AK's perspective on self-governance does not exist in a vacuum. We stand in **solidarity** with global movements that have pioneered autonomous self-management under the most difficult conditions.

- **The Zapatistas in Chiapas, Mexico**, have built a system of **autonomous governance**, rejecting both the state and corporate interests in favor of **collectively-run councils, education systems, and sustainable agricultural practices**.
- They created **Juntas de Buen Gobierno (Good Government Councils)**, rotating governing bodies that ensure no single group monopolizes decision-making, developed a

self-sufficient agrarian economy, practicing communal land ownership and **resisting extractivist capitalism** and built an **anti-patriarchal social structure**, ensuring women's leadership in governance, education, and self-defense.

- Their emphasis on **communal decision-making** and **resistance to extractivist capitalism** provides a model for anti-authoritarian movements worldwide.
- **Rojava's democratic confederalism** has demonstrated that **autonomy is possible even in war-torn regions**. Rooted in **direct democracy, women's liberation, and ecological balance**, Rojava's system actively resists both state oppression and capitalist Its key aspects are:
  - **Council-based self-governance, with rotating leadership and direct participation at every level.**
  - **Women's self-determination**, with autonomous women's councils and militias (YPJ).
  - **Cooperative economies**, rejecting capitalist wage labor in favor of shared production.
  - **Ethnic and religious pluralism**, ensuring Kurdish, Arab, Assyrian, Yazidi, and other communities coexist without state-imposed nationalism.
  - **Ecological policies**, including reforestation, sustainable agriculture, and anti-extractivist practices.
- Despite ongoing military aggression, their model of self-governance **proves that radical democracy can be defended and sustained in practice.**

These examples show that **autonomy is not just a theory—it is a living struggle**, requiring both **vision and militant defense** against those who seek to crush it.

Further examples of movements that build autonomy and inspire us: The Landless Workers' Movement (MST) – Brazil

The **Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra (MST)** is one of the largest agrarian social movements in the world, fighting for land redistribution and **food sovereignty**. MST occupies unused land and builds:

- **Self-managed farming cooperatives**, based on communal decision-
- **Autonomous education and healthcare systems**, disconnected from capitalist and state
- **Environmental protection initiatives**, ensuring sustainable agriculture rather than corporate monoculture.

MST's commitment to **land justice, agroecology, and collective governance** provides a model for anti-capitalist rural autonomy.

La Via Campesina: Global Food Sovereignty Movement

A transnational peasant movement, **La Via Campesina** unites small-scale farmers, landless workers, and indigenous communities against the **corporate takeover of food production**. Their principles include:

- **Reclaiming land for collective farming**, rather than market-driven
- **Building self-managed agricultural cooperatives**, resisting dependency on capitalist supply chains.
- **Defending indigenous and peasant autonomy**, ensuring traditional farming practices remain outside corporate control.

Their model reinforces that **self-governance is deeply tied to**

economic autonomy, particularly in reclaiming food production from agribusiness.

Vio.Me – Worker Self-Management in Thessaloniki, Greece

Vio.Me, a **worker-run factory in Thessaloniki, Greece**, emerged from the economic collapse of the country's industrial sector. Instead of allowing their factory to close, workers took control and:

- **Operated under direct democracy**, making all decisions in collective
- **Shifted production from industrial adhesives to eco-friendly cleaning products**, serving community needs rather than corporate interests.
- **Integrated solidarity networks**, ensuring community participation in their

Vio.Me exemplifies how **worker self-management** can challenge both **corporate ownership and wage labor exploitation**, laying the groundwork for **self-governed economies**.

These are not future dreams or distant visions, but realities we can build now in liberated spaces, where the potential exists, in free social spaces as they are, and, ultimately, in a society unshackled from capitalism.

But we must sharpen these proposals with the language of a new, defiant perspective. Faced with the unbridled capitalist growth that spawned the climate catastrophe, we must aggressively reverse this destructive trajectory with the strategy of degrowth – an organised exodus from the reign of the economy-centric society, embracing instead the liberating vision of autonomous ecological and democratic societies. The embrace of the commons and peer-to-peer relations is crucial now.

To break free from the ideological baggage and organizational models of industrial society, we embrace contemporary forms of political and organisational structure forged by the Zapatista struggle and, more recently, the autonomous movement of Rojava. Our framework is this: No seizure of power. Anti-hierarchical structures. Direct democracy. This is the bare minimum for the social spaces we occupy (or not occupy). As an anti-authoritarian movement, we refuse ideological dogma. Our foundational principle is the open and public assembly, whether for free social spaces or political assemblies.

The Supporting Pillars of Self-Governance

A. Self-Sufficiency: How Can We Sustain Our Autonomous Spaces?

One of the biggest obstacles to autonomy is **material dependency**—on state funding, on capitalist markets, on external institutions. **How do we sustain ourselves, our movements, and our communities without being pulled back into the logic of the system?**

Strategies for Self-Sufficiency:

- 3. Autonomous Economies** – Worker-owned cooperatives, solidarity-based production (e.g., Vio.Me), alternative currencies, and barter networks.
- 4. Communal Food Production** – Community farms, permaculture, food-sharing initiatives, and reclaiming abandoned land.
- 5. Autonomous Health Care** – Free clinics, mutual aid networks, and reclaiming traditional and herbal medicine to reduce dependence on privatized healthcare.
- 6. Liberation from Industrialism** – Resisting capitalist industrial expansion and building **eco-industries** that

respect planetary boundaries.

Projects like **Dunja Social Center in Skopje** showcase how spaces can sustain themselves **outside the capitalist market**, while **solidarity agriculture movements in Europe** prove that **food autonomy is not only necessary—it is entirely possible**.

Yet, **self-sufficiency is not just material—it is also ideological**.

B. Self-Defense: How Can We Protect Our Autonomous Spaces?

In every instance where autonomy is successfully built, it has been met with **aggression**—be it from the state, fascist forces, or internal ideological disintegration. **How do we defend these spaces?**

Self-defense is often misunderstood **solely as physical defense**, but it is far broader—it is **ideological, cultural, and psychological**. It means resisting the **mental colonization of capitalist modernity** and rejecting the false idea that “there is no alternative.”

Strategies for Self-Defense:

1. **Community-Based Defense** – Organizing neighborhood patrols and response teams against state repression, police violence, and fascist attacks.
2. **Ideological Defense** – Combatting liberal co-optation, dogmatism, and internal conflicts that weaken movements.
3. **Cultural and Language Defense** – Revitalizing indigenous languages, local histories, and traditional knowledge systems.
4. **Feminist Self-Defense** – Recognizing that **the frontline of self-defense is the fight against patriarchy**. Without **autonomous women’s organization**, there can be no real autonomy for anyone.

Movements like the **Kurdish Women's Movement (TJK-E)** in Europe have pioneered **autonomous women's self-defense structures**, ensuring that **liberation is not only collective but deeply gender-conscious**.

C. Organisational Forms: What Structures Can We Use to Build From the Bottom Up?

Building autonomy **requires strategic organisation**. Yet, the left in Europe often struggles with fragmentation, a **fear of structured organization**, and an inability to sustain long-term movements. **How do we overcome these contradictions?**

Forms of Organization for Self-Governance:

4. **Assemblies as Decision-Making Bodies** – Open, non-hierarchical, participatory decision-making must be at the heart of every autonomous structure.
5. **Neighborhood Councils and Communes** – Localized self-management through directly elected councils (e.g., Prosfygika in Athens, the Basque Batzarre).
6. **Confederal Structures** – Connecting local communes into larger **federated networks**, as seen in **Rojava, the Zapatistas, and the IDK network in Germany**.
7. **Parallel Institutions** – Creating alternative educational, healthcare, and economic structures that bypass the state and function independently.

To **build lasting autonomy**, we must go beyond protest and direct action—we **must build institutions of our own**.

Challenges in Self-Governance

While these models of self-governance offer hope, they also reveal significant challenges:

1. **External Attacks:** Both movements have faced **constant**

military aggression—the Zapatistas from the Mexican state and paramilitaries, and Rojava from the Turkish military and ISIS.

2. **Economic Blockades:** Without access to state or capitalist funding, sustaining autonomous economies remains difficult.
3. **Internal Contradictions:** Balancing **collective decision-making with efficiency** can be complex. Movements struggle with internal conflicts, ideological rigidity, and maintaining long-term engagement.
4. **Scalability:** How do we expand these experiments beyond regional pockets into broader revolutionary movements?

The Challenge of Liberalisation: Breaking Free from Capitalist Modernity

A critical challenge facing self-governing movements in Europe is **the ideological trap of neo-liberalism; the liberalisation of our struggles**—the idea that isolated individual freedoms are sufficient, while systemic alternatives are dismissed as “unrealistic.”

Liberalism presents itself as “democratic,” yet it functions to **depoliticise, fragment, and pacify**. It **absorbs** revolutionary potential, turning radical ideas into commodified, harmless versions of themselves.

If we are to **build real autonomy**, we must **reject the liberal tendency** of reducing politics to **individual lifestyles and symbolic actions**. We must **commit to collective struggle** and understand that self-governance is not about individual choice—it is about **shared responsibility and collective transformation**.

Recognizing these challenges **does not mean abandoning self-governance**—instead, it requires **strategic adaptation and learning from historical experiences**.

The Role of the Vanguard: Avoiding Dogmatism, Authoritarianism, and the State Mentality

How Do We Build a Vanguard Without Falling into Hierarchy?

The term **vanguard** has often been associated with **authoritarian structures**, centralized leadership, and rigid ideological control. However, if we revisit the concept **through an anti-authoritarian lens**, a vanguard does not mean a ruling elite, but rather a **collective force that pushes ideas and actions forward without imposing them on others**.

To **prevent ideological dogmatism**, we must rethink what **avant-garde organizing** means in the context of self-governance and anti-hierarchical movements. The **role of the vanguard should not be to dictate, but to inspire, experiment, and develop strategies that can be voluntarily adopted by communities**.

Lessons from the Past: Avoiding the Pitfalls of Traditional Vanguardism

Historical revolutionary movements—from **Marxist-Leninist parties** to **centralized labor organizations**—have often replicated the very **hierarchical structures they sought to destroy**. Some key failures include:

- **Centralization of power in the party elite**, leading to bureaucratic
- **Rigid ideological purity tests**, suppressing **plurality of thought** within
- **Replication of state authority**, where the revolutionary organization becomes the **new state apparatus** rather than dismantling state power altogether.

This is where **critiques of authoritarian socialism** are

crucial: a vanguard should not impose a “correct line” but rather provide an open framework for self-organization.

The Vanguard as Facilitators of Self-Governance, Not Controllers of It

A true libertarian vanguard does not seek to command but to empower—it must be a catalyst for autonomous action, not a ruling body.

1. The Vanguard Must Be Experimental, Not Absolute

- Instead of **dogmatic correctness**, a real vanguard **embraces experimentation** and adjusts based on **real-world struggles**.
- This means testing **alternative models of governance, community resilience, and economic self-sufficiency** rather than enforcing **one-size-fits-all solutions**.

2. The Vanguard Must Be Pluralistic, Not Monolithic

- Recognizing that **different communities require different structures** based on their
- The **anti-authoritarian vanguard must embrace multiple tactics**, perspectives, and strategies without forcing a **singular ideological narrative**.
- Feminist movements, indigenous struggles, workers’ self-management, and ecological struggles **each have their own forms of leadership and organization**— none should be **subordinated to a single ideological model**.

3. The Vanguard Must Be Temporary, Not Permanent

- Unlike traditional vanguards that create **self-perpetuating leadership circles**, an anti-authoritarian vanguard must be **constantly evolving, self-dissolving,**

and rebuilding itself through rotation and decentralization.

- This aligns with the principles of **Rojava's Democratic Confederalism**, where leadership is temporary, accountable, and non-hierarchical.

The Danger of Adopting State and Capitalistic Mentalities

One of the most subtle yet **dangerous traps** for any revolutionary movement is the **unconscious replication of state mentalities**. Even within decentralized, anti-authoritarian spaces, the logic of the state can creep in through:

- **Bureaucratic managerialism** → When movements become focused on administration rather than revolutionary action.
- **Security paranoia & centralized control** → Over-policing of movement members, creating internal hierarchies of who is trusted and who is not.
- **Suppression of dissent** → A refusal to allow internal critique, which leads to a **rigid ideological orthodoxy** rather than a living, evolving movement.

How Do We Avoid Reproducing State Mentalities?

1. Power Must Be Continuously Dismantled

- The key difference between **self-governance** and **statecraft** is that in true self-governance, **no structure should be permanent**.
- Decision-making structures should be **constantly evaluated, rotated, and altered** to prevent consolidation of power.

2. Emphasize Collective Responsibility Over

Leadership

- Leadership should be **functional, not positional**—it exists for **specific tasks, not as a permanent role**.
- **Zapatista governance** follows this principle by rotating community roles and ensuring that those in governance are accountable to the assemblies, not the other way around.

3. Encourage Internal Critique and Horizontal Accountability

- Movements must be **self-reflective and open to constructive criticism**.
- Internal discussions should **prioritize horizontal debate**, not top-down
- **The idea of autonomy as self-institution** teaches us that every community must **re-invent its governance continuously**—nothing should be set in stone.

The Challenge: Can We Be Organized Without Hierarchy?

Some argue that **without centralized leadership, movements will fall into chaos**. However, history and practice show that **organization does not require hierarchy**—it requires **deep-rooted participation and accountability structures**.

Case Studies of Non-Hierarchical Organization in Action

1. The Zapatistas: Governance Without a State

- **No permanent leadership**—community assemblies rotate
- Decisions are made through **direct participation, not delegation to elites**.
- Structures are **fluid and can be adapted by the people** based on

2. Rojava: Democratic Federalism

- **Women's autonomous councils prevent male domination within**
- **Multiple ethnic and religious groups self-organize, ensuring no centralized nationalism**
- **Committees manage key social functions (food distribution, education, security) without creating a bureaucratic state apparatus.**

3. Vio.Me (Greece): Self-Managed Industry Without Bosses

- **Workers collectively make decisions without a management class.**
- **Instead of hierarchical production structures, all workers share equal say in economic planning.**
- **Solidarity networks ensure long-term**

The Path Forward: How Can We Build and Sustain Self-Governance?

A. Creating Self-Governing Institutions Locally

We must build autonomous structures where we live—starting in neighborhoods, workplaces, and social spaces. This includes:

- **Neighborhood Assemblies:** Organizing **direct democratic structures** where decisions are made collectively.
- **Worker Cooperatives:** Reclaiming the means of production through **horizontal economic** structures.
- **Alternative Education Systems:** Creating **schools and**

workshops that promote radical critical thinking and self-management.

B. Expanding Confederal Structures

Individual collectives must **federate into larger structures**, as seen in:

- **The Zapatista Caracoles** (local communities linked into a larger network).
- **Rojava's Council System** (local assemblies connected into regional and confederal councils).

• **The historical example of the Spanish anarchist communes (CNT-FAI), which coordinated thousands of self-managed communities.**

C. Emphasizing Women's Liberation and Ecological Sustainability

No real self-governance is possible **without addressing patriarchy and environmental destruction.**

- **Women's assemblies and self-defense structures** (as in Rojava).
- **Decentralized, regenerative food systems** that ensure independence from capitalist

D. Defending Our Spaces and Movements

As history has shown, autonomous zones will always be attacked. Self-defense is not just military—it is ideological, economic, and cultural.

- **Countering state repression** through strong community
- **Rejecting co-optation** by NGOs and liberal politics.
- **Building long-term resilience** rather than short-term activism.

A Call to Action

The fight for self-governance is not about **resistance**—it is about **creation**. The task before us is to build, sustain, and expand these liberated spaces. We must challenge capitalism not just in rhetoric but in **material, everyday practice**.

Autonomy is not something we wait for—it is something we do.

From worker-run factories to digital commons, from grassroots ecological initiatives to neighborhood assemblies, self-governance is already emerging. Our role is to **defend, refine, and expand it**—not in the future, but **now**.

The task before us is to:

- **Expand autonomous zones and free social**
- **Build infrastructures of self-**
- **Develop strong ideological foundations against state co-**
- **Unite struggles through confederal structures, ensuring strength in** This is not just resistance—it is creation.

Let us **build a world beyond capitalism and the state, not as a distant dream but as an immediate, practical reality**.

Autonomy is not something we wait for—it is something we do. Now.

The world we seek **will not be given to us—it has to, and it will be made by us**.

#####

Attempting to Answer the 3 Questions from the Workshop of “Building Autonomy” :

(1) What suggestions do we have for the existing organisations?

1. Strengthen Internal Democracy →

- Move beyond representative leadership models and ensure direct
- Implement **rotational leadership structures** to prevent bureaucratic
- Develop mechanisms that ensure all members can actively shape the movement’s direction.

2. Strengthen horizontal networks across movements to avoid Create Stronger Networks to Avoid Isolation

- Establish a **network of self-defense and solidarity across Europe**, connecting
- **Form a logistical and financial support network to overcome economic dependency.**

- Expand mutual aid structures that **connect neighborhoods, workplaces, and feminist struggles.**

3. Develop Confederal Structures →

- Link local initiatives into federated networks for greater strength and a united front against state repression.
- Ensure that local assemblies and projects **have autonomy while remaining interconnected.**

4. Establish training and educational spaces to deepen political and organisational knowledge →

- Establish **training and educational spaces** to deepen **political and organizational**
- Share and develop different **techniques for self-organization and direct**
- Encourage **study groups and reading circles** to strengthen ideological

4. **Embed Anti-Patriarchal Practices** → Encourage education over gender inequalities, feminist movements to minimise gender stereotyping, and establish autonomous women's spaces:

- Establish **autonomous women's structures** within
- Ensure movements **do not reproduce patriarchal dynamics** in leadership and decision-making.
- Dismantle **gendered divisions of labor** in organizing

6. **Increase Economic Autonomy** →

- Develop worker-run cooperatives and commons-based goods production to break dependency on external funding.

○ **Encourage collective financial strategies, such as community-based crowdfunding, solidarity funds, and cooperative economies.**

- Use **profits from community-run projects** for political work (e.g., Swedish commons model).

7. **Expand Mutual Aid Networks** → Strengthen community ties by ensuring access to (basic needs) food, housing, and healthcare.

8. **Develop Confederal Structures** → Link local initiatives into federated networks for greater strength and a united front against the system. **Develop defense Strategies Against Co-Optation:**

- **Resist state and institutional co-optation**, particularly from NGOs, political parties, and academia.

- ◦ Build independent communication networks to avoid reliance on corporate social media platforms.
9. Implement **rotational leadership structures** (where needed) to prevent bureaucratic stagnation. Every role is **revocable** (inspired by Zapatistas Good Government Councils (Juntas de Buen Gobierno)).

(2) What can we learn from European Praxis? How can we create a brain of praxis and action?

Lessons from European Struggles¹:

1. Self-governance is possible when rooted in local

- **Example:** *Neighborhood Councils* in Italy, Greece, and Germany have shown that self-managed community structures can effectively **govern and sustain local needs**, from food distribution to public safety.

2. Occupation and communal living build long-term resilience.

- **Example:** *Prosfygika (Greece)*—a self-organized, multi-ethnic squat that has resisted state eviction for decades, demonstrating the power of **occupation as a political strategy** against state violence.

3. Direct democracy strengthens resistance against hierarchical and bureaucratic co-optation.

- **Example:** *IDK (Germany)* has implemented democratic confederalism at a local level, showing how **council-based governance and consensus decision-making** can function beyond the state model.

4. Expropriation and reclaiming of abandoned spaces provide essential infrastructure for autonomy.

- **Example:** *Self-Organized Housing Projects* in Italy and Spain have transformed occupied buildings into **permanent, self-managed community spaces**, providing housing, cultural spaces, and public services outside the state and market

5. Anti-fascist networks provide crucial defense against far-right and state repression.

- **Example:** Anti-fascist groups across Europe have created **decentralized, rapid-response networks** to counter growing right-wing violence, while **integrating self-defense strategies** into broader community organizing.

6. Linking struggles internationally enhances movement resilience and knowledge-sharing.

- **Example:** *La Saó (Catalonia)* and *Comité Valenciano de Solidaridad con el Rojava* have developed **transnational solidarity strategies**, linking **European struggles with anti-colonial and anti-imperialist movements worldwide.**

7. Migrant and refugee solidarity must be an integral part of self-governance efforts.

¹ *This list includes only a few examples from a handful of organizations. We strongly encourage further research into all the participating organizations and their remarkable praxis, strategies, and contributions to autonomous self-governance across Europe and beyond.*

- **Example:** *Catania Solidale Col Popolo Curdo* and *Dunja Social Center* in Macedonia are key examples of how movements **center refugee and migrant-led initiatives** while rejecting borders and state violence.

8. Feminist and anti-patriarchal organizing must be a structural part of self-governance, not a secondary issue.

- **Example:** *Feministisches Bündnis Heidelberg* and *Non Una Di Meno Torino* have demonstrated how **self-managed feminist spaces and assemblies** play a fundamental role in ensuring gender liberation is central to all autonomous organizing.

9. Self-sufficiency in resources and finances increases autonomy from capitalist structures.

- **Example:** *RiseUp Wien* and *Centri Sociali del Nord-Est* have implemented **cooperative economic structures** to fund their activism outside of state and corporate control, while fostering **solidarity economies and mutual aid networks**.

10. Education and political formation are critical for sustaining long-term autonomy.

- **Example:** *Platform C (Netherlands)* and *Ya Basta! Êdî Bese!* have prioritized **political education, skill-sharing, and ideological training** to ensure movements remain self-aware, adaptable, and resistant to state co-optation.

11. Self-defense against repression must be embedded in autonomous organizing.

- **Example:** *Ararat Collective (Berlin)* and *Internationalist Youth Commune of Turin* have helped integrate **self-defense strategies, legal support, and security culture**

into radical organizing to **protect movements from state surveillance, police violence, and far-right attacks.**

12. Developing federated structures prevents isolation and fragmentation.

- **Example:** *Spazio Antagonista Newroz (Pisa)* + *CUA* are working toward creating **regional and transnational confederations** that enable local struggles to coordinate beyond their immediate environment, strengthening **collective decision-making and direct democracy at scale.**

13. Reclaiming land and food production is key to breaking capitalist dependence.

- **Example:** *Coscienza Verde (Italy)* and *Social Center Solidaria* have engaged in **land occupation, cooperative agriculture, and sustainable food production,** creating alternatives to capitalist food systems.

14. Building the infrastructure of resistance requires constant adaptation.

- **Example:** *Non Una Di Meno Torino* and *Dunja Social Center* have shown the importance of **continuously developing methods, structures, and networks** that respond to repression, changing political conditions, and movement needs.

AK's Praxis & Activism:

A key example of **free social spaces, squats, and migrant solidarity initiatives.** AK and similar groups have:

- Hosted and supported **undocumented migrants** with shelter, food, and legal
- Created **self-managed free social spaces** that function as **cultural, political, and educational hubs.**

- Organized **direct action movements** against police violence, gender oppression, and the privatization of public spaces.
- Implemented **anti-patriarchal frameworks**, ensuring the **active participation of women and gender minorities in decision-making**.

Building the Brain of Praxis:

1. Cross-Movement Coordination:

- Build **stronger ties** and connect feminist, environmental, anti-racist, and communal struggles into a **shared strategy**.
- Form a **European-wide organizational structure** that facilitates real-time

communication, resource-sharing, and collective strategy development.

2. Political Education & Popular Assemblies:

- Create a **shared ideological framework** that unites different struggles without enforcing rigid dogma.
- Use community-led **workshops, world cafés, and skill-sharing events** to continuously refine tactics and strategies and **expand political education**.
- Establish **popular assemblies** in occupied and free social spaces, using them as hubs for theoretical reflection and collective decision-making.
- Avoid ideological rigidity while ensuring a **strong anti-capitalist, anti-statist foundation** for movements.

3. Resisting State Mentality & Bureaucracy:

- Avoid structures that **replicate the hierarchical logic of the state**.
- Ensure leadership roles remain **temporary, revocable, and**

directly accountable to assemblies.

- **Maintain horizontal structures without defaulting to ineffective liberal consensus models** that paralyze decision-making.

4. Resilience Against Co-Optation:

- **Develop alternative media platforms and secure communication networks** for coordination across borders.
- **Strengthen autonomous media platforms** to resist the **co-optation of radical struggles** by NGOs and **institutional funding** and to **counter legal and physical repression.**

Key Takeaway: To create a “brain of praxis,” we must **integrate theoretical understanding with hands-on organizing**, learning from existing models while developing new strategies tailored to local conditions. We must combine historical lessons, existing autonomous practices, and ongoing struggles into a unified yet decentralized counterpower. Our movements must remain flexible, avoiding dogmatic stagnation, bureaucratic centralisation, and ideological purism. They must be rooted in lived struggles, adapting to evolving conditions while staying committed to revolutionary transformation.

(3) What forms of organisation, initiatives, and methods can we use after the platform?

1. **Federated Assemblies** → Establish **horizontal local councils** that make decisions collectively and are linked through **confederalism.**
  - **Avoid centralized authority** by ensuring **rotational leadership and accountability** within assemblies.
  - Base organizing on **direct democracy**, where every member has an equal say in

- Link these assemblies across different **regions and struggles**, creating

interconnected autonomous networks similar to Rojava's system of councils.

- Ensure that **autonomous regions** can function independently while still maintaining solidarity and mutual aid agreements.

2. **Federation of Autonomous Zones** → Connecting local struggles into larger confederations, following the model of Rojava's system of councils.

- Connect different **liberated spaces, occupations, and cooperative projects** into a

broader **European confederal network**.

▪ **Ensure continuous exchange of knowledge, resources, and tactical support**

between different self-governing zones.

- Develop a **mutual aid system** where food, healthcare, and housing are collectively shared and managed.
- Establish a **network of self-defense to protect liberated zones** from state and far-right violence.

3. **Communal Land Projects** → Developing community-owned food, housing, and energy resources for self-sustainability and self-sufficiency.

- Establish **cooperative agricultural projects**, urban gardens, and decentralized food networks.
- Reclaim **abandoned land and buildings** for collective housing and self-sufficient
- Integrate **eco-industrial methods** that promote local sustainability rather than industrial exploitation.
- Learn from models such as **Zapatista agro-ecology and Kurdish communal production** to ensure food sovereignty.

4. **Commons-Based Economic Networks** → Expanding

community-owned resources and peer-to-peer production as a counterweight to capitalist dependency.

- Promote **solidarity economies** where goods and services are produced for communal well-being, not profit.
- Create **worker-run cooperatives** where labor is collectively organized, removing the power of bosses and capitalists.
- Develop **alternative trade systems**, such as time-banks, barter networks, and mutual credit cooperatives, to move beyond the capitalist financial system.
- Encourage **community-led funding initiatives**, including **crowdfunding and cooperative financial structures**, to sustain autonomous projects.
- Establish **self-organized social security systems** to provide healthcare, education, and housing outside of state institutions.

5. **Autonomous Women's and Femininities' Structures** →

Parallel organising spaces to dismantle patriarchal control, gender violence, sexuality
Get rid of misogynistic, LGBTQ+-phobic behaviours that exist inside our movements and initiatives.
We must break free from internalised patriarchal practices and mentalities.

- Build **autonomous spaces** where women, queer, and non-binary people can organize **independently**, .
- Ensure movements **do not reproduce patriarchal dynamics** in leadership and decision-making.
- Implement **feminist self-defense groups** and anti-patriarchal training to **combat gender-based violence**.
- Challenge **gendered divisions of labor** and ensure that women and marginalized groups have equal access to resources and organizing spaces.
- Dismantle **misogynistic, LGBTQ+-phobic, and patriarchal behaviors** within all our movements.

- Strengthen **international feminist solidarity networks** between autonomous

6. **Worker Self-Management** → Expanding cooperative production to sustain self-governing economies

- Expand **self-managed workplaces** where workers control production, wages, and organization.
- Encourage **cross-sectoral cooperation** between worker-controlled industries, farms, and services.
- Develop **autonomous labor unions** that fight against exploitation while building alternative economic structures.
- Build **cooperative supply chains** that function outside of capitalist markets, ensuring fair and collective trade.

7. **Self-Defense Networks** → Developing mutual defense strategies against state repression, gender-based violence and far-right violence. Instant communication and awareness of struggles in Europe can lead to **multi-faceted** and **widespread** resistance against the suppression of our movements, initiatives and endeavours.

- Establish **collective defense strategies** against state crackdowns and other

■ **Form rapid-response networks to coordinate resistance across multiple regions.**

- Use **secure communication tools and digital security protocols** to protect movements from surveillance and safely coordinate synchronised actions and activism (e.g. simultaneous protests, boycotts etc).
- Strengthen **legal and political support structures** for arrested and persecuted
- Encourage **militant yet community-oriented defense models** that do not fall into authoritarianism and isolationism.

8. Set up networks for **Communication, Media, and Counter-Hegemony** →

- Create **independent media networks** to break away from corporate social media
- Develop **digital platforms, encrypted channels, and radical news outlets** to amplify struggles and counter state narratives.
- Strengthen **inter-movement communication strategies** to prevent isolation and
- Establish a **network of alternative publishing, research, and historical documentation** to preserve and transmit radical knowledge.

9. **Popular Assemblies, Political Education & Collective Learning Spaces**→ Creating ideological clarity through political education and community participation.

- Set up **popular assemblies** as permanent spaces for **education, discussion, and decision-making**.
- Make **political education a daily practice**—teach people how to organize, resist, and sustain autonomy.

■ **Promote self-managed schools, radical pedagogy, and anti-authoritarian education models.**

- Develop **workshops, reading circles, and skill-sharing programs** to train new organizers and prevent ideological stagnation.
- Use **non-hierarchical education** to break the state's monopoly on knowledge

10. **Avoiding Authoritarianism & State Mentalities in Organization**→ One of the **greatest dangers** in building self-governing structures is the **unconscious adoption of state-like behaviors**, even in radical movements. To counter this:

- **Reject the “seizure of power” mindset**—focus on dismantling power structures, not taking control of them.
- Ensure **leadership is always collective, temporary, and revocable** to avoid bureaucratic stagnation.

- Avoid **ideological dogmatism**—encourage **critical thinking, debate, and adaptability** in movements.

■ **Resist the professionalisation of activism—keep organizing rooted in everyday people and their struggles.**

- Ensure that **movements do not replicate the rigid structures of the state** under the guise of efficiency or discipline.
- Maintain **open and public assemblies** as the foundation of decision-

The concept of **Free Social Spaces** are at the heart of this approach, from our perspective. These are self-organized spaces that encompass all of the above; spaces where individuals and groups can come together to share ideas, resources, and support without interference from external authorities.

These are not just physical locations but arenas for collaboration, experimentation, and resistance. They embody direct democracy and mutual aid, serving as environments where individuals can come together to reimagine and reshape their lives without external domination. Managed collectively and free from commercial or institutional interference, these spaces foster a spirit of inclusivity and solidarity. They are cultural hubs where workshops, discussions, and skill-sharing sessions take place, creating a fertile ground for building a better society. For us, Free Social Spaces are catalysts for wider societal transformation rather than secluded havens, and the challenge lies in avoiding the pitfalls of isolationism that have plagued similar movements in the past. We advocate transcending “safe spaces” by actively engaging with societal concerns, creating alliances across communities, and embedding self-organized initiatives into the fabric of everyday life. To overcome isolation, the focus must be on inclusivity and the amplification of voices from marginalised communities,

ensuring that autonomy is a shared and expanding reality rather than a secluded experiment.

Recognizing Different Realities, Contexts, and Capabilities in Self-Governance

As we work toward building autonomous and self-governing structures, it is **crucial to acknowledge the vastly different political, social, and historical contexts** in which movements operate across Europe and the world. The struggles faced in one region may differ significantly from those in another, and our approach must be **adaptable, sensitive, and non-universalizing**.

For example, in **Western European countries**, a central aspect of radical movements is the fight against their governments' **historical and ongoing imperialist policies**, corporate globalism, and the deep entrenchment of **liberalism as a form of pacified oppression**. In contrast, in **Balkan and Eastern European countries**, the focus often shifts toward struggles against **economic neocolonialism, ethnic-nationalist tensions, and the ongoing consequences of post-socialist privatization** that devastated working-class and communal structures. These historical distinctions shape **how self-organization emerges**—what is feasible in one place might be impractical or even dangerous in another.

Beyond regional differences, we must also recognize the **varying capacities and risks individuals face** within our own movements. A **migrant without legal papers** engaging in a protest or direct action risks **immediate deportation, imprisonment, or even death**—a risk far greater than that faced by a citizen of the same country². Similarly, women, LGBTQ+ people, and racialized individuals often bear the brunt of **state repression and fascist violence**, requiring different

strategies for self-defense and engagement. This is why our organizing must **always be intersectional and adaptive**, never forcing individuals into actions that disproportionately endanger them.

Understanding these layers of context—historical, political, geographical, and personal—is key to developing a flexible and truly liberatory and non-authoritarian (anti-authoritarian)

framework for self-governance, one that does not impose rigid models but instead adapts to the struggles, capacities, and realities of those involve

² *Here we must emphasise that we have to reject the nation-state's concept of "citizens" and "non-citizens / foreigners"—a framework designed by the state to justify oppression and violence against those it deems disposable. Borders, nationalities, and legal statuses are artificial tools of control, and our self-governing structures must actively dismantle these divisions rather than reproduce them. True self-governance must be rooted in radical solidarity, where no one is excluded or forced into invisibility for the sake of strategy or convenience.*

Conclusion: Toward a Coordinated Common Struggle for True Autonomy

Because of the **varied realities, struggles, and capabilities** that exist across different regions and communities, our movements **must embrace openness, communication, and the constant exchange of tools, narratives, and strategies**. While each local movement may focus on a different aspect of

combating transnational capital, state oppression, and the nation-state's suppressive structures, in truth, these struggles are not separate but interconnected facets of a shared fight for autonomy and self-governance. The repression faced by a landless farmer resisting corporate extraction in Latin America is intrinsically linked to the struggles of migrants facing brutal border regimes in Europe or factory workers fighting exploitation in the heart of capitalist metropolises.

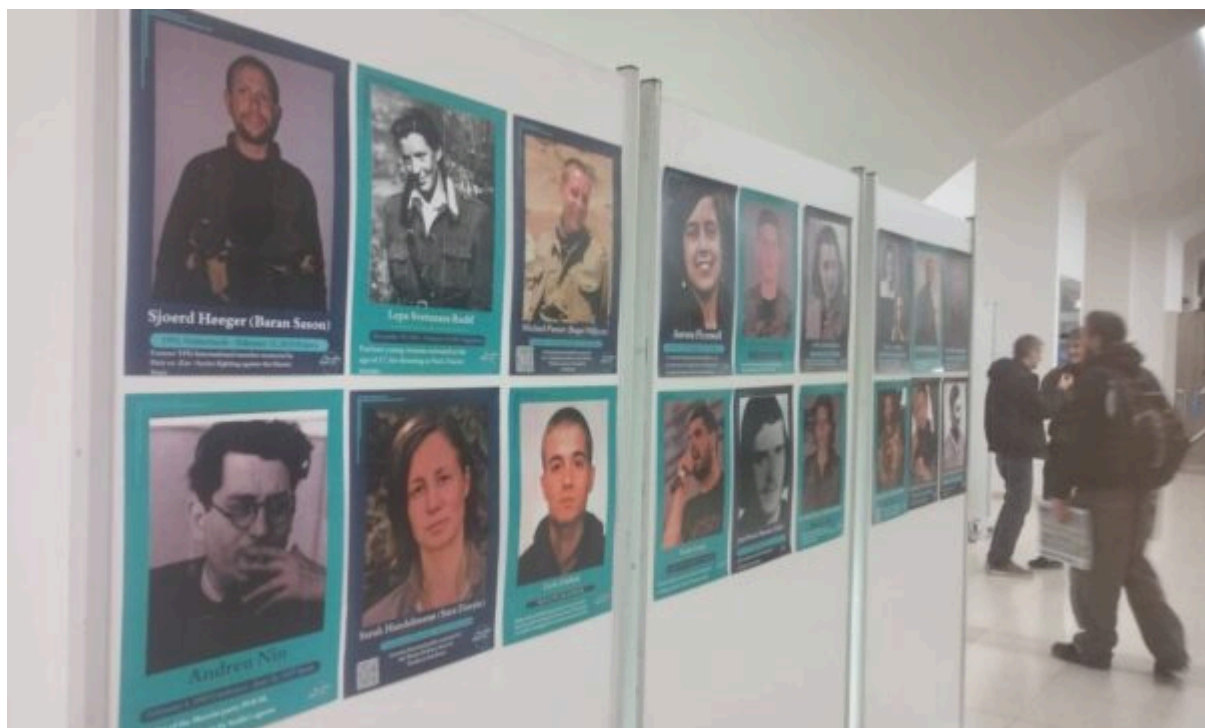
To truly dismantle the power structures that oppress us, we must coordinate and weave our seemingly distinct struggles into a common front. This does not mean enforcing a single ideological model or rigid blueprint, but rather **creating a flexible and evolving network of resistance and self-organization—a living, breathing infrastructure of autonomy that is constantly learning from itself.**

On this theoretical basis, all self-organized movements and initiatives must also document, articulate, and share their paradigms and experiences—how they have applied the brain of self-governance within their own unique social, political, and historical environments. By doing so, we create a **repository of collective knowledge, making it easier for others to analyze, reflect upon, and adapt** these ideas to their own conditions. Future and current movements facing **similar sociopolitical conditions will not have to start from zero—they can stand on the shoulders of past struggles, immediately applying solutions and accelerating their ability to resist, organize, and grow.**

If we truly wish to build autonomy and self-governance beyond the state and capitalism, we must ensure that our struggles are not fragmented, but interconnected. By actively organizing and coordinating beyond borders, **we strengthen the resilience of every autonomous initiative,** making it harder for oppressive forces to isolate and crush them. Our future lies in the **continuous exchange of ideas, the deepening of**

strategic coordination, and the unwavering commitment to collective liberation.

Photos from the *People's Platform Europe Conference* in Vienna

ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟΝ ΟΜΑΡ ΑΖΙΖ

Του Γιώργου Καραθανάση

«Δεν είμαστε λιγότεροι από τους εργάτες της Παρισινής Κομμούνας. Εκείνοι άντεξαν 70 ημέρες, ενώ εμείς είμαστε ακόμα εδώ, ενάμιση χρόνο τώρα»

Με αυτά τα λόγια ενθάρρυνε τους συντρόφους του, την περίοδο που χτυπούσε δυνατά η καρδιά της επανάστασης στη Συρία ο αναρχικός, διανοούμενος και ακτιβιστής, Omar Aziz, που στις 16 Φεβρουαρίου του 2013 δολοφονήθηκε από το καθεστώς Assad στην φυλακή Andra, στα βορειοανατολικά προάστια της Δαμασκού, που προορίζονταν για πολιτικούς κρατούμενους.

Ο Omar Aziz, γνωστός στους επαναστατικούς κύκλους και με το με ψευδώνυμο Abu Kamel, γεννήθηκε στη γειτονιά Al-Amara, στη συριακή πρωτεύουσα, στις 18 Φεβρουαρίου 1949. Αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο της Grenoble, στη Γαλλία, με πτυχίο στις οικονομικές επιστήμες και προτού επιστρέψει στη Συρία, ζούσε με την οικογένειά του στη Σαουδική Αραβία και εργαζόταν σε μια επιχείρηση στον τομέα της τεχνολογίας πληροφοριών. Όλα αυτά, μέχρι που ξέσπασε η συριακή εξέγερση ενάντια στη δικτατορία των τεσσάρων δεκαετιών της οικογένειας Assad, τον Μάρτιο του 2011. Τότε, παρά το γεγονός πως ήταν ήδη 62 ετών, πήρε τον δρόμο της επιστροφής για την πατρίδα του, ώστε να εμπλακεί με όσες δυνάμεις είχε στο επαναστατικό κίνημα και να το βοηθήσει να ωριμάσει.

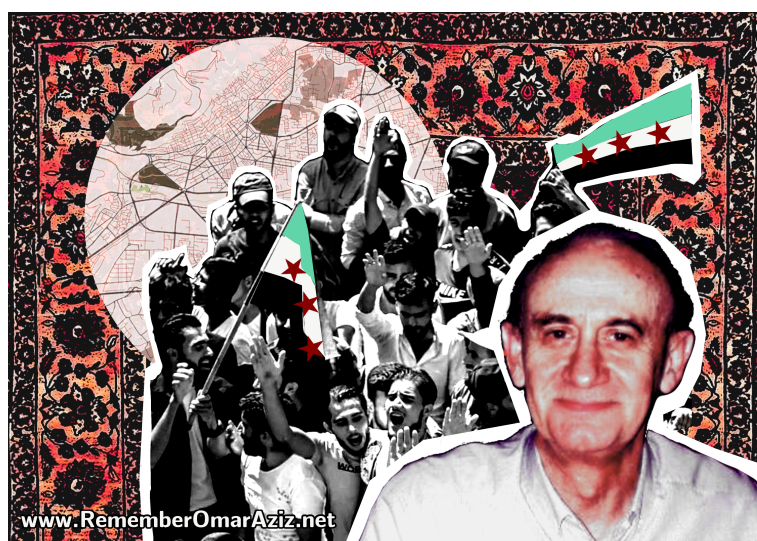
Ο Aziz αναζητούσε έναν νέο ρόλο για τους επαναστάτες. Παρόλο που συμμετείχε με πάθος σε όλες τις συγκεντρώσεις και τις ειρηνικές, έως τότε, διαδηλώσεις, γυρίζοντας από γειτονιά σε γειτονιά και από πόλη σε πόλη για να γνωρίσει νέους ακτιβιστές, να συνομιλήσει μαζί τους και να διασπείρει τις ιδέες της αυτό-οργάνωσης, της οριζοντιότητας και της αλληλοβοήθειας, θεωρούσε πως οι διαμαρτυρίες δεν αρκούν. Έπρεπε η κατάσταση να οδηγηθεί σε ένα νέο στάδιο, καθώς έβλεπε πως, μέχρι τότε, το καθεστώς είχε βρει τον τρόπο να απορροφά τους κραδασμούς των κινητοποιήσεων. Έβλεπε τη δημιουργία κοινωνικών αυτοθεσμίσεων ως τη μοναδική προοπτική για την πολιτική νίκη της επανάστασης. Η στρατηγική του ήταν πως το κίνημα θα έπρεπε να αρχίσει να αφαιρεί εδάφη και λειτουργίες

από το κράτος, επιταχύνοντας στην οικειοποίηση του δημόσιου χώρου και του δημόσιου χρόνου από την κοινωνία.

Αυτές οι σκέψεις του Abu Kamel αποτυπώνονται στο πρώτο του χειρόγραφο, που δημοσιεύτηκε το 2011, με τις αναταραχές να βρίσκονται στον 8^ο μήνα. Παρατηρούσε πως υπάρχουν δύο επικαλυπτόμενα φάσματα κοινωνικού χρόνου. Από τη μια ήταν «ο χρόνος της εξουσίας», ο χρόνος της καθημερινότητας, ο χρόνος, δηλαδή, των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, οι οποίες καθορίζονται από το κράτος και τις κοινωνικές σχέσεις που αυτό παράγει. Στον αντίποδα βρισκόταν «ο χρόνος της επανάστασης», της συλλογικής δημιουργίας και της συντροφικότητας. Το γεγονός πως η ροή των καθημερινών δραστηριοτήτων δεν είχε καταφέρει να παγώσει και να συσχετιστεί με τον επαναστατικό χρόνο, τον έκανε να πιστεύει πως δύο τινά μπορούσαν να συμβούν, είτε ο λαός να βαρεθεί και να σταματήσει σταδιακά τον αγώνα είτε να υπάρξει μια έντονη στρατιωτικοποίηση, και από τις δύο πλευρές, με αποτέλεσμα, όπως γράφει «η επανάσταση να γίνει όμηρος του τουφεκιού»[1].

Η πολιτική πρόταση του Σύριου αναρχικού ήταν η σύσταση «Τοπικών Συμβουλίων». Μέσα από αυτά θα μπορούσαν να εμπλακούν περισσότεροι τομείς της ζωής με την επανάσταση και να συγχρονίσουν το βήμα τους μαζί της. Με βάση τις αρχές της αυτό-οργάνωσης, της αλληλεγγύης και της αλληλοβοήθειας, έβλεπε τα τοπικά συμβούλια ως θεσμίσεις μέσω των οποίων οι άνθρωποι «από όλες τις κουλτούρες και τις κοινωνικές διαιρέσεις» όπως αναφέρει χαρακτηριστικά, θα μπορούσαν να συνεργαστούν για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Στις βασικές αρμοδιότητες του συμβουλίου είχε θέσει α) την εξεύρεση στέγης για τους εκτοπισμένους επαναστάτες και τη συγκέντρωση των απαραίτητων προμηθειών, β) τη συγκρότηση δικτύου υποστήριξης για τους φυλακισμένους και τις οικογένειές τους, γ) τη δημιουργία επαναστατικού ταμείου, δ) την προσάρτηση γης και ακινήτων από το κράτος με όλα τα μέσα, ε) την σύσταση ομάδας επιφορτισμένης με την έρευνα και τη δημοσιοποίηση στοιχείων για τις παραβάσεις τις οποίες διαπράττει το καθεστώς, στ) οργάνωση

δομών υγείας, ζ) κοινωνική αυτοάμυνα και συντονισμός με τις πολιτοφυλακές του Ελεύθερου Στρατού, η) συλλογική διαβούλευση και επίλυση των προβλημάτων των πολιτών με βάση τις αρχές της οριζοντιότητας. Πίστευε ότι η οικοδόμηση αυτόνομων, αυτοδιοικούμενων κοινοτήτων, συνδεδεμένων περιφερειακά και εθνικά μέσω ενός δικτύου συνεργασίας και αλληλοβοήθειας, ήταν ο δρόμος προς την κοινωνική επανάσταση και τη, μια για πάντα, ρήξη με τις σχέσεις κυριαρχίας. Άλλωστε είχε ταχθεί προ πολλού υπέρ της καταστροφής της κρατικής δομής και δεν αγωνιζόταν απλά και μόνο για την ανατροπή του δικτάτορα[2].

Ο Aziz ίδρυσε μαζί με τους συντρόφους του τέσσερα τοπικά συμβούλια, το πρώτο από τα οποία στην εργατική συνοικία Barzeh. Συνέβαλλε, με αυτόν τον τρόπο, καθοριστικά στη μετέπειτα ανάπτυξη των Τοπικών Επιτροπών Συντονισμού (LCC), γνωστών στα αραβικά ως *tansiqiyyat*, που θα δημιουργηθούν στη συνέχεια σε όλες τις απελευθερωμένες περιοχές και μέχρι τον Μάρτιο του 2016, υπολογίζεται ότι άγγιζαν τα 395 σε πόλεις, κωμοπόλεις, χωριά και γειτονιές, τα μισά από τα οποία συγκεντρώνονταν στις επαρχίες Aleppo και Idlib[3].

Όπως μαθαίνουμε από τη Leila Al Shami, συν-συγγραφέα του βιβλίου *Burning Country: Syrians in Revolution and War*, ένα από τα πιο μαχητικά τοπικά συμβούλια, στου οποίου τη δημιουργία υπήρξε πρωτεργάτης ο Aziz, ήταν αυτό στο Zabadani, μια στρατηγικής σημασίας αγροτική περιοχή που περιβάλλεται από

ορεινές εκτάσεις, κοντά στα σύνορα της χώρας με τον Λίβανο, στη νοτιοδυτική Συρία, 50 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα. Ο λαός της πόλης, με Σουνίτες και Χριστιανούς πλάι-πλάι, είχε πάρει από νωρίς μέρος στον επαναστατικό αναβρασμό, με χαρακτηριστική τη μαζική συμμετοχή των γυναικών, που αψηφούσαν την άγρια καταστολή, κατεβαίνοντας σταθερά στους δρόμους. Μάλιστα, στα μέσα του 2011 δημιουργήθηκε η *Συλλογικότητα των Γυναικών Επαναστατών του Zabadani*, που έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην οργάνωση της πρώτης γενικής απεργίας, η οποία προσπάθησε να ασκήσει οικονομική πίεση στο καθεστώς[4].

Το Zabadani απελευθερώθηκε από τους πολιτοφυλακές του Ελεύθερου Στρατού τον Ιανουάριο του 2012. Αφού οχυρώθηκε η πόλη περιμετρικά με αυτοσχέδια οδοφράγματα, ήταν η ώρα να προχωρήσει η αναδημιουργία των θεσμών και των δομών της. Ιδρύθηκε, λοιπόν, τοπικό συμβούλιο για να καλύψει το κενό εξουσίας που είχε προκύψει από την αποχώρηση του καθεστώτος, με βάση την αυτό-οργάνωση. Οι πολίτες συγκεντρώθηκαν σε κεντρικό σημείο για να εκλέξουν τα 28 μέλη που θα απάρτιζαν το συμβούλιο και να επιλέξουν πρόεδρο. Αυτή, σύμφωνα με την Al Shami, αυτή ήταν η πρώτη εμπειρία δημοκρατίας στη Συρία για δεκαετίες. Το συμβούλιο δημιούργησε κάποιες επιτροπές για μια σειρά από τομείς της καθημερινότητας, την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την επίλυση συγκρούσεων μεταξύ των πολιτών και μια αντιπροσωπεία διαπραγματεύσεων με το καθεστώς.

Ο Aziz, δεν έζησε για να δει την κατάληξη αυτής της προσπάθειας. Το Zabadani πολιορκήθηκε και βομβαρδίστηκε με μανία από τη Hezbollah, ενώ, εντός των τειχών, εξτρεμιστικά τάγματα ισλαμιστών, τα οποία αύξαναν την απήχησή τους με την πάροδο του χρόνου, απέσπασαν τον έλεγχο του συμβουλίου το 2014. Τελικά, το καθεστώς ανέκτησε τον έλεγχο της πόλης τον Απρίλιο του 2017, με τους κατοίκους να εγκαταλείπουν τα σπίτια τους. Χαρακτηριστικό, επίσης, είναι και το παράδειγμα της πόλης Daryaa, όπου και σε αυτή την περίπτωση ο Σύριος ακτιβιστής έστησε ένα τοπικό συμβούλιο μετά την απελευθέρωσή της, το οποίο, μάλιστα, οργάνωσε μια μυστική υπόγεια

βιβλιοθήκη με 15.000 τίτλους, με βιβλία που βρέθηκαν σε εγκαταλελειμμένα και κατεστραμμένα σπίτια. Η Daraya θα δοκιμαστεί στη συνέχεια κι αυτή από πολιορκία, από εμπάργκο τροφίμων, χημικά αέρια, ναπάλμ και τις διαβόητες «βόμβες-βαρέλια», που χρησιμοποιούσε το καθεστώς του Bashar al-Assad.

Παρόλο που η ιδέα των συμβουλίων, με τις όποιες αδυναμίες είχε, συνεχίστηκε, όπως είδαμε, αρκετά χρόνια μετά τον θάνατο του ιδρυτή τους, όταν πλέον η επανάσταση θα αλλάξει πρόσωπο, αυτά θα απωλέσουν την αρχική τους ταυτότητα. Η κυριαρχία των εξτρεμιστών και η συστράτευση στο πλευρό του αιμοσταγούς καθεστώτος δυνάμεων όπως η Ρωσία, το Ιράν και η Hezbollah, άλλαξαν εντελώς την παρτίδα, και πλέον ήταν αδύνατο για τα τοπικά συμβούλια να μιλήσουν εξ' ονόματος της επανάστασης ή να μπορέσουν να εκπροσωπήσουν το οτιδήποτε σε κεντρικό επίπεδο. Στη συνέχεια, όπως διαβάζουμε, προσαρτήθηκαν στο Υπουργείο Τοπικής Αυτοδιοίκησης της προσωρινής κυβέρνησης[5].

Κάτι τέτοιο όμως δεν αφαιρεί τίποτα από την πλούσια σε θεωρητικό βάθος και πρακτική εφαρμογή κληρονομιά, την οποία μας άφησε ο σύντροφος Abu Kamel. Χρειάζεται να μελετήσουμε το έργο του, να ανιχνεύσουμε τα τόσα σημαντικά που έλαβαν χώρα την περίοδο εκείνη στην εξεγερμένη Συρία και να αξιολογήσουμε το τι λειτούργησε και τι όχι στη μορφή οργάνωσης που πήρε το όνομα «Τοπικά Συμβούλια». Για να μπορέσουμε να το κάνουμε αυτό θα πρέπει σε πρώτη φάση να μας ενδιαφέρει τι έχουν να πουν οι λαοί και οι τοπικές κοινωνίες και όχι να αρκούμαστε στην υπεράσπιση του ενός ή του άλλου κράτους του ενός ή του άλλου συνασπισμού κρατών στο όνομα του αντι-ιμπεριαλισμού.

Η πιο σημαντική διαπίστωση του Aziz, που αφορά το κίνημα που κινείται σε μια αντιεξουσιαστική προοπτική, είναι πως επανάσταση σημαίνει η απόσπαση από τον εχθρό μέρους ή όλου του χώρου και του χρόνου. Η εδαφικοποίηση του νέου χώρου και η επικράτηση των καινούργιων αξιών και σημασιών. Χωρίς τα παραπάνω μιλάμε για μισή επανάσταση και όπως προειδοποιούσε ο Σαιν-Ζυστ: «Όποιος κάνει τη μισή επανάσταση, σκάβει τον ίδιο του το λάκκο». Κοινωνική επανάσταση δεν είναι μόνο η νύχτα που πέφτουν τα ανάκτορα στα χέρια των επαναστατών, αλλά η συνεχής, με μεθοδικό και θεσμισμένο τρόπο οικειοποίηση των «κενών εξουσίας» που κάθε τόσο προκύπτουν. Η κατάληψη αυτών των κενών με αυτοθέσμιση και αυτοδιαχείριση διαμορφώνει νέες μορφές ζωής. Τέτοιο είναι το παράδειγμα της Ζαπατίστικης Αυτονομίας, αλλά και της Δημοκρατικής Αυτόνομης Διοίκησης της Βόρειας και της Ανατολικής Συρίας (DAANES).

Η δημοκρατική, φεμινιστική και οικολογική επανάσταση της Ροζάβα ξέσπασε ταυτόχρονα με την επανάσταση στην υπόλοιπη Συρία. Έχοντας μελετήσει σε βάθος, επεξεργαστεί, πειραματιστεί και εφαρμόσει στην πράξη ένα μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης βασισμένο στις αρχές του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού οι λαοί (Κούρδοι, Άραβες, Ασύριοι κ.ά) της Βορειανατολικής Συρίας ήταν έτοιμοι, όταν θα έβρισκαν την ευκαιρία να ανακηρύξουν επίσημα την αυτονομία τους. Πληρώνοντας ένα τεράστιο φόρο αίματος οι μαχητές και μαχήτριες του YPG/YPJ απελευθέρωσαν εδάφη από το Daesh, συρρικνώνοντάς το και με βάση την άμεση δημοκρατία, ενάντια την προοπτική του Έθνους-Κράτους και στην

πατριαρχία, δημιούργησαν την πιο σύγχρονη αντιεξουσιαστική πρόταση, που βρίσκει εφαρμογή σε κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής (από το δίκαιο, την οργάνωση του στρατού, έως και τη διαχείριση του νερού) σε μια, πραγματικά τεράστια, επικράτεια.

Τα «Τοπικά Συμβούλια» και η Ροζάβα αποτελούν χειροπιαστά παραδείγματα πως υπάρχει εναλλακτική για τη συνύπαρξη των λαών, την ανεκτικότητα και τη δίκαιη συμβίωση σε ένα σημείο του χάρτη με τόσες πολλές εθνοτικές και θρησκευτικές κοινότητες. Πως η κοινωνική επανάσταση και η οργάνωση της ζωής χωρίς κράτος μπορεί να συμβεί ακόμα και μέσα από τους αγριότερους πολέμους των τελευταίων ετών. Πως υπάρχουν και τα δικά μας αντάρτικα, τα αντάρτικα της αυτό-οργάνωσης που δεν αντανakλούν μονάχα τις αντιεξουσιαστικές ιδέες, αλλά τις εμπλουτίζουν με νέο περιεχόμενο, επεκτείνοντάς τες.

[1] Omar Aziz, *A Discussion Paper on Local Councils (2011)*, <https://theanarchistlibrary.org/library/omar-aziz-a-discussion-paper-on-local-councils-in-syria>

[2] Budour Hassan, *Radical Lives: Omar Aziz (2015)*, <https://novaramedia.com/2015/02/23/radical-lives-omar-aziz/>

[3] Agnes Favier, *Local Governance Dynamics in Opposition-Controlled Areas in Syria (2016)* <https://isqatannizam.wordpress.com/2016/07/09/local-governance-dynamics-in-opposition-controlled-areas-in-syria/>

[4] Leila Al Shami, *The Legacy of Omar Aziz Building autonomous, self-governing communes in Syria (2017)*, <https://www.fifthestate.org/archive/397-winter-2017/the-legacy-of-omar-aziz/>

[5] Walid Daou, *The Experience of Local Councils in the Syrian Revolution (2018)*,

Για τη δυτικοκεντρική επινόηση και θέσπιση της ‘παιδικής ηλικίας’: μια χολτιανή ανάγνωση

Του Μιχάλη Κατσιγιάννη (Προπτυχιακός φοιτητής στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών)

Μια κοινωνία ενηλικισμού

Ο όρος ενηλικισμός, που εισήχθη το 1978 από τον Jack Flasher, αναφέρεται στη θεσμική – και μη – εξουσία που κατέχει και ασκεί το θεωρούμενο, ιστορικά, κοινωνικά και πολιτισμικά, ενήλικο υποκείμενο σε βάρος των σωμάτων, των σκέψεων και των συμπεριφορών των υποκειμένων που, επίσης ιστορικά και κοινωνικοπολιτισμικά, θεωρούνται ανήλικα, με αποτέλεσμα – ή/και σκοπό – την άνιση, και συχνά βάρβαρη, μεταχείρισή τους ως προς κάθε τομέα της ζωής τους. Ο ενηλικισμός λοιπόν δεν συνιστά μία άσκηση ύφους, δεν αναλώνεται δηλαδή σε μία πολιτική σημειολογιών, αλλά αποτελεί μία καθολική πολιτική πρακτική που εισχωρεί και διεισδύει ποικιλοτρόπως σε όλες τις εκδοχές και τις εκφάνσεις του βίου του κάθε παιδιού.

Σύμφωνα με τον Flasher (1978: 517), ο ενηλικισμός προσιδιάζει στις εξουσιαστικές συμπεριφορές που επιδεικνύονται μεταξύ

διάφορων κοινωνικών ομάδων με διαφορετικές δυναμικές και συγκροτείται ουσιαστικά στη βάση της πρόσληψης των παιδιών ως ειδικής, ξεχωριστής, κατηγορίας πληθυσμού. Πρόκειται για έναν «τρόπο επινόησης κτήσης» πάνω στην υποτιθέμενη κατηγορία του 'παιδιού' «με σκοπό την άσκηση εξουσίας» πάνω του (Flasher, 1978: 517). Όπως περιγράφει ο Fletcher (2012), η ανάδυση του ενηλικισμού συμβαίνει «μέσω της εσκεμμένης» ή «ακούσιας μετάδοσης κοινωνικών ηθών και αξιών στη δυτική κοινωνία», έτσι που «οι ενήλικες καλλιεργούν τον ενηλικισμό με θεσμικά και πολιτισμικά μέσα». Και μάλιστα αυτό συμβαίνει σε τέτοιο βαθμό ώστε να καλλιεργείται συστηματικά η εξάρτηση του ανήλικου πληθυσμού από τον ενήλικο, και να τίθεται ουσιαστικά η πρώτη σε καθεστώς επισφάλειας:

οι νέοι μαθαίνουν να εξαρτώνται από τους ενήλικες από τα μικρότερα χρόνια. Συμπεριφέρονται εξαρτημένα και όταν υπάρχουν ενήλικες τριγύρω [...] αναλαμβάνουν έναν εξαρτημένο ρόλο. Οι δεξιότητες ανεξαρτησίας που μαθαίνουν γίνονται όλο και πιο αδύναμες, όπως και η αυτοπεποίθησή τους [...] Καθώς οι νέοι/ες αποκτούν ανεξαρτησία, αναζητούν τα είδη δύναμης και επιρροής που είδαν να έχουν οι ενήλικες μέσω των δημοφιλών μέσων ενημέρωσης (Fletcher, 2012).

Και «καθώς ενηλικιώνονται, παρακινούν» με τη σειρά τους «τους/τις νέους/ες να γίνουν ευάλωτοι/ες και ανίκανοι/ες», κάτι που ενισχύει περαιτέρω «τις επόμενες γενιές νέων να εξαρτώνται από τους ενήλικες από τα μικρότερα χρόνια τους» και διευκολύνει τη διάδοση μιας «μαθημένης αδυναμίας», και την εδραίωση και εμπέδωση αντανάκλαστικών εξάρτησης και επισφάλειας (Fletcher, 2012). Σε παρόμοιο μήκος κύματος, ο Bell (2011) εξηγεί ότι ο ενηλικισμός συνιστά «ασέβεια προς τους/τις νέους/ες»:

Η κοινωνία μας, ως επί το πλείστον, θεωρεί τους/τις νέους/ες λιγότερο σημαντικούς/ες και κατώτερους/ες από τους/τις ενήλικες. Δεν παίρνει στα σοβαρά τους/τις νέους/ες και δεν τους/τις συμπεριλαμβάνει ως φορείς λήψης αποφάσεων στην ευρύτερη ζωή των κοινοτήτων τους. Οι ενήλικες έχουν τεράστια

σημασία στη ζωή σχεδόν κάθε νέου ανθρώπου (Bell, 2011).

Οι δυο κεντρικοί άξονες του ενηλικισμού μπορούν να αποδοθούν συνοπτικά, ακολουθώντας και τον (Bell, 2011), ως εξής:

- αφενός, η δημιουργία μιας αίσθησης αναξιότητας, αδυναμίας, και κατ' επέκταση, εξάρτησης και επισφάλειας στον – ιστορικά και κοινωνικοπολιτισμικά συγκροτημένο ως – ανήλικο πληθυσμό,
- αφετέρου, η πατερναλιστική συμπεριφορά και απουσία διάθεσης από τη μεριά των ενηλίκων να συμπεριλαμβάνουν τα παιδιά στις λήψεις των αποφάσεων.

Ενηλικισμός και επινόηση της παιδικής ηλικίας υπό την οπτική του Τζον Χολτ

Ο Χολτ αντιλαμβάνεται την ενηλικιστική συμπεριφορά που υιοθετείται από τους/τις ενήλικες στον δυτικό κόσμο ως την «δικτατορία των κατ' επάγγελμα προστατών» (1979β: 76), την «εξουσία των ενηλίκων», δηλαδή «ένα είδος [...] γενικού και μόνιμου δικαιώματος ή καθήκοντος να λέμε στα παιδιά τι να κάνουν» (Χολτ, 1979β: 70· βλ. επίσης Μικρός Ντουνιάς, 2018):

οι ενήλικες έχουν το δικαίωμα να καθορίζουν για ποια ζητήματα μπορούν ν' αποφασίζουν τα παιδιά και για ποια όχι. Τι μας δίνει αυτό το δικαίωμα; Πώς έχω το δικαίωμα να πω σ' ένα παιδί: «Λυπάμαι, αλλά αυτό είναι ένα από τα πράγματα για το οποίο αποφάσισα εγώ ότι εσύ δεν μπορείς ν' αποφασίσεις»; Μόνο και μόνο επειδή είμαι μεγαλύτερος; (Χολτ, 1979β: 57).

Ο Χολτ, αφού επισημαίνει ότι υιοθετώντας αυτόν τον τρόπο αλληλεπίδρασης ως ενήλικες με τα παιδιά, «διαλέξαμε να βαδίσουμε σ' ένα πολύ επικίνδυνο μονοπάτι» (1979α: 234), αναφέρει χαρακτηριστικά:

σαν ενήλικοι, υποθέτουμε ότι έχουμε το δικαίωμα ν'

αποφασίζουμε τι μας ενδιαφέρει και τι δεν μας ενδιαφέρει, τι θα εξετάσουμε και τι θα παρατηρήσουμε και τι όχι. Θεωρούμε δεδομένο αυτό το δικαίωμα, δεν μπορούμε να φανταστούμε ότι είναι δυνατό να μας αφαιρεθεί (1979α: 233).

Ωστόσο, οι ενήλικοι σκέφτονται και πράττουν με τον ακριβώς αντίθετο τρόπο σε ό,τι αφορά τα παιδιά. Ο ενήλικος πληθυσμός, ούσα η κυρίαρχη κοινωνική ομάδα που αναγνωρίζεται από τα δυτικά έθνη-κράτη ως το σύνολο των υποκειμένων που επιφορτίζονται με το ρόλο της ανατροφής και της διαπαιδαγώγησης των παιδιών, δημιουργεί φραγμούς και τοποθετεί τεχνητές δυσκολίες στη ζωή των παιδιών, αποκτώντας έτσι – ή τουλάχιστον επιχειρώντας να ανακτήσουν – τον πλήρη έλεγχο τους, με απώτερο σκοπό την ομογενοποίησή τους και την ένταξή τους σε αυτό που ο Φουκό (1991: 116) ονόμαζε «κοινωνία νορμοποίησης». Οι πορείες ανάπτυξης που επιτρέπονται στα παιδιά είναι μόνο υπό παρακολούθηση, η οποία βέβαια ονομάζεται προστασία – και συχνά βιώνεται ως τέτοια –, ενώ αποθαρρύνεται και αποτρέπεται η όποια αυτόνομη ανάπτυξη των παιδιών, ανεξάρτητα από τον συνεχή έλεγχο και το επιτηρητικό βλέμμα του πολιτισμού των ενηλίκων (βλ. επίσης Πεχτελίδης, 2011: 157). Έτσι, το παιδί «μη έχοντας την ευκαιρία ν' ανακαλύψει τον εαυτό του και ν' αναπτύξει την – όποια και να' ναι – προσωπικότητά του, σύντομα καταλήγει να δέχεται για τον εαυτό του την ιδέα που σχηματίζει γι' αυτόν οι ενήλικοι» (Χολτ, 1978: 26· βλ. επίσης Μπέργκερ & Λούκμαν). Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή του Χολτ 1979α: 59):

τα παιδιά που βρίσκονται μόνα τους σε δημόσια μέρη [...] συγκεντρώνουν τα εχθρικά βλέμματα των ενηλίκων·σα να θέλουν να πουν: «τι κάνεις εδώ;», «τι θέλεις;», «πού είναι οι γονείς σου;», «γιατί δεν είσαι μαζί τους;», «γιατί δεν υπάρχει κάποιος μεγάλος να σε προσέχει – δηλαδή να σου λέει τι πρέπει να κάνεις;

Τα παιδιά αντιμετωπίζονται ως δυνητικοί – συχνά και όχι μόνο δυνητικοί – φορείς απειλής από τη δυτική κουλτούρα και γι' αυτό περιορίζεται από τα πάνω η σκέψη και η δράση τους ώστε να

αφομοιώσουν ομαλά και αβίαστα τις κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές νόρμες της κυρίαρχης κουλτούρας, για να αποφευχθεί η όποια δυσaréσκεια ή αναταραχή. Στο πλαίσιο αυτό, επιστρατεύεται η πολιτική του ενηλικισμού. Τα παιδιά υπάγονται σε ένα καθεστώς ιδιότυπης υποτέλειας, το οποίο ωστόσο ποτέ δεν αμφισβητείται ευθέως και ποτέ δεν παρουσιάζεται ως παράλογο ή έστω περίεργο/παράξενο και προβληματικό – πλην ελαχίστων εξαιρέσεων. Πρόκειται δηλαδή για ένα καθεστώς που έχει φυσικοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό. Θεωρείται, ασκείται, επικοινωνείται και συχνά βιώνεται ως ‘κοινή λογική’, ως κάτι ‘εύλογο’ και ‘φυσικό’:

καθένας που χαρακτηρίζεται ενήλικος έχει *ex officio* [...] το απεριόριστο δικαίωμα να λέει σε καθένα που χαρακτηρίζεται ανήλικος ή παιδί, τι να κάνει, και να τον τιμωρεί ή να προκαλεί την τιμωρία του αν δεν το κάνει. Πράγματι, αυτή η άποψη υποστηρίζεται ταυτόχρονα από το νόμο και από τα έθιμα (Χολτ, 1979β: 74).

Οι κοινωνίες μας, όπως επισημαίνει ο Χολτ (1979α: 51), διακατέχονται «ιδεοληπτικά από την ανάγκη» να ελέγχουν «τα γεγονότα, τη φύση τους ανθρώπους, και όλα τα άλλα πράγματα». Από αυτόν τον έλεγχο δεν ξεφεύγουν φυσικά και τα παιδιά μέσω της πολιτικής του ενηλικισμού. Εντός αυτού του πλαισίου «αυτό που πραγματικά μαθαίνουν τα παιδιά είναι η Εφαρμοσμένη Σκλαβιά» (Χολτ, 1978: 27), αφού κατά τον Χολτ, τα παιδιά ζουν σαν «υπόδουλοι λαοί» (Χολτ, 1971: 129) και όπως όλοι οι «δούλοι» και οι «ανίσχυροι άνθρωποι», έτσι και τα παιδιά «μαθαίνουν να παρατηρούν και να διαβάζουν τα πρόσωπα των αφεντάδων τους για να μπορέσουν να καταλάβουν τι θα τους συμβεί στη συνέχεια» (Χολτ, 1979α: 50).

Στον δυτικό πολιτισμό, κάθε πτυχή της ζωής των παιδιών αποτελεί αντικείμενο των θεσμών των κρατών, δημιουργώντας για τα παιδιά έναν επιβαλλόμενο τρόπο ζωής. Η Biddle (2017: 10) αναφέρει σχετικά ότι «τα παιδιά είναι μία περιθωριοποιημένη ομάδα [...] οι ενήλικες συνεχίζουν να θεσμοθετούν το παιδικό παιχνίδι και να περιορίζουν την πρόσβαση των παιδιών στον

δημόσιο χώρο», εμπεδώνοντας τη θέση «των παιδιών ως πολιτών δεύτερης κατηγορίας».

Παιδική ηλικία: ‘ένας κήπος με τοίχους’

Ο Χολτ, περιγράφοντας το ιδιότυπο καθεστώς στο οποίο ζουν και δρουν τα παιδιά, προβαίνει στη γνώστη αναπαράσταση του ‘κήπου με τοίχους’. Με την εν λόγω αναπαράσταση, ο Χολτ στηλιτεύει την δυτικοκεντρική θεώρηση περί παιδικής ηλικίας και το γεγονός ότι αυτή είναι μάλλον καταστροφική για το παιδί:

οι περισσότεροι άνθρωποι που πιστεύουν στο θεσμό της παιδικής ηλικίας, όπως τον ξέρουμε, τον αντιλαμβάνονται σαν έναν κήπο με τοίχους όπου τα παιδιά, όντας μικρά και αδύναμα, προστατεύονται ενάντια στη σκληρότητα του εξωτερικού κόσμου μέχρι να γίνουν δυνατά κι αρκετά έξυπνα για να μπορέσουν να τον αντιμετωπίσουν (Χολτ, 1979α: 22).

Ο Robertson (2023: 62), σχολιάζοντας αυτή την παρομοίωση σημειώνει ότι ο Χολτ:

αντιλαμβάνεται τον κήπο με τοίχους ως ένα μέρος που γεννήθηκε από μια προστατευτική πρόθεση για τα παιδιά [...], αλλά με χαρακτηριστικά που ταιριάζουν περισσότερο σε μια φυλακή. Η

σκέψη του είναι ότι, χωρίς πύλη ή άλλο μέσο για να φύγεις, ο περιφραγμένος κήπος είναι ένας χώρος υπερπροστασίας, εγκλεισμού και εξασθένισης. Εν ολίγοις, δεν είναι ευνοϊκό για ένα περιβάλλον που επιτρέπει σε κάποιον να μεγαλώσει καθώς δεν επιτρέπει την εξερεύνηση πέρα από τον τοίχο.

Με το πρόσχημα λοιπόν του προστατευτισμού που διακατέχει τους ενήλικους και την εγγενή άγνοια κινδύνου που διακατέχει τα παιδιά, δημιουργείται αυτός ο χώρος εντός του οποίου εγκλωβίζεται το σώμα και η σκέψη του παιδιού. Κατ' αυτόν τον τρόπο, «ο έλεγχος μετονομάζεται σε προστασία, πρόληψη και ενδιαφέρον, με στόχο την προσωπική ασφάλεια του παιδιού, και η επιτήρηση σε φροντίδα για την υγεία και ευημερία αυτής της κοινωνικής κατηγορίας» (Πεχτελίδης, 2011: 157). Όπως παρατηρεί σχετικά η Biddle (2017: 11):

το κοινωνικό κατασκεύασμα της παιδικής ηλικίας δίνει τη δυνατότητα στους ενήλικες να δικαιολογήσουν την προσπάθειά τους να ελέγχουν τα παιδιά. Οι ενήλικες ασκούν αυτόν τον έλεγχο θεσμοθετώντας τα παιδιά, δυσφημώντας τις κοινωνικές και πολιτικές συνεισφορές τους και περιθωριοποιώντας τα από τον δημόσιο χώρο.

Με τα λόγια του Χολτ: «ο περιφραγμένος κήπος [...] καταλήγει τις περισσότερες φορές, για πολλούς από τους ανθρώπους που ζουν μέσα στα όριά του, να είναι όχι καλύτερος από τον εξωτερικό κόσμο, αλλά χειρότερος» (Χολτ, 1979α: 67). Και κάπως έτσι ο Χολτ καταλήγει στην αποκάλυψη της εφιαλτικής πραγματικότητας που επιφυλάσσει ο κήπος στους/στις – συνήθως εν αγνοία – κατοίκους του (1979α: 58):

δεν μπορεί να λειτουργήσει και τόσο καλά ο περιφραγμένος κήπος της παιδικής ηλικίας [...] οι άνθρωποι που τον κατασκεύασαν και τον συντηρούν δεν μπορούν να τον ανεχτούν ούτε στιγμή. Πράγμα που πολύ συχνά τους ωθεί σ 'ένα είδος περιφρόνησης για τα παιδιά που για χάρη τους φτιάχτηκε τούτος ο κήπος [...] οι άνθρωποι που κατασκεύασαν αυτό τον κήπο για να προστατέψουν τα παιδιά από την εξωτερική πραγματικότητα αρχίζουν, στο όνομα

της ίδιας εξωτερικής πραγματικότητας, να τοποθετούν εμπόδια και να περιβάλλουν με συρματοπλέγματα τον ήδη περιφραγμένο κήπο.

Αναλύοντας περαιτέρω τη συνθήκη του ενηλικισμού, κάτω από την οποία ζει το παιδί του δυτικού πολιτισμού, ο Χολτ παρατηρεί ότι η εξουσία του ενηλικισμού δεν είναι τόσο υλική, χειροπιαστή, χωρίς ωστόσο να αγνοούνται και να υποτιμώνται μία σειρά από αποκρουστικά βίαια περιστατικά με θύματα τα παιδιά και θύτες/τριες τους/τις ενήλικες, «αλλά η πραγματική της βάση είναι ηθική» (1979α: 50):

μιλάμε στο παιδί: «η εμπειρία σου, τα ενδιαφέροντά σου, η περιέργειά σου, οι ανάγκες σου, οι γνώσεις σου, οι επιθυμίες σου, οι απορίες σου, οι ελπίδες σου, οι φόβοι σου, αυτά που αγαπάς, αυτά που αντιπαθείς, οι κλίσεις σου και οι αποκλίσεις σου – όλα αυτά δεν έχουν την παραμικρή σημασία, δεν μετρούν για τίποτα. Ό,τι μετρά εδώ – και το μόνο που μετρά – είναι οι δικές μας γνώσεις, εκείνα που εμείς θεωρούμε σημαντικά, εκείνα που εμείς θέλουμε να κάνεις, να σκέφτεσαι και να είσαι» (Χολτ, 1978: 25).

Χαρακτηριστικό της ηθικής απαξίας που δέχεται το παιδί από τον/ην ενήλικο/η, είναι ότι πολλές φορές ο/η τελευταίος/η δεν σκέφτεται καν τον τρόπο με τον οποίο απευθύνεται σε κάποιο παιδί, προβαίνοντας αβίαστα και σχεδόν αυτόματα σε απαγορεύσεις. Σε σημείο μάλιστα που οι συναναστροφές παιδιού και ενηλίκου να μην μπορούν να προληφθούν καν ως κάτι περά από μονοκατευθυντική θέσπιση ορίων. Το παιδί μένει έτσι στην οπτική των ενηλίκων μία πρόχειρη, και άξια στενής επίβλεψης και παρέμβασης, ύπαρξη:

τα περισσότερα παιδιά, κάποια στιγμή στη διάρκεια της ανάπτυξής τους, συνειδητοποιούν ότι τις περισσότερες φορές οι γονείς τους τούς μιλούν με τρόπο που δεν θα τολμούσαν να μιλήσουν σε κανέναν άλλο άνθρωπο στον κόσμο. Βέβαια, δικαιολογούμαστε γι' αυτό που κάνουμε, όπως και για κάθε φορά που ασκούμε την εξουσία μας πάνω στους νέους, λέγοντας ότι

έχουμε τις καλύτερες προθέσεις, ότι το κάνουμε μόνο και μόνο επειδή τους αγαπάμε (Χολτ, 1979α: 69).

Συμπεράσματα

Ακολουθώντας την κριτική του Χολτ στον δυτικοκεντρικό τρόπο θέσπισης της παιδικής ηλικίας ως μηχανισμού καθυπόταξης του 'ανήλικου' πληθυσμού (όπως συνοπτικά παρουσιάστηκε παραπάνω), θα λέγαμε ότι μας καλεί να φανταστούμε το παιδί ως κάτι πέρα από ημιτελές υποκείμενο, ως κάτι πέρα από προπαρασκευαστικό στάδιο ανθρώπου. Όπως επισημαίνει:

οι περισσότεροι ενήλικοι δεν συμπεριφέρονται στα παιδιά όπως οι άνθρωποι που βρίσκονται με άλλους ανθρώπους που τους συμπαθούν. Απεναντίας. Είναι αγχώδεις, ευέξαπτοι, ανυπόμονοι, ψάχνουν να βρουν σφάλματα και συνήθως τα βρίσκουν. Δεν υπάρχει κανενός είδους άνεση, πόσο μάλλον χαρά [...] υπάρχει πάντα μια ατμόσφαιρα έντασης, σύγχυσης κι ένα είδος υπομονής που είναι γεμάτη τρόμο – υπομονή που δεν σημαίνει καλοδιάθετη αποδοχή αλλά απεναντίας ένα αίσθημα θυμού που μόλις και συγκρατείται (Χολτ, 1979α: 58-59).

Μέσα από την κριτική του ο Χολτ μας καλεί να πλησιάσουμε το παιδί εφευρίσκοντας άλλους τρόπους, πέρα από τις κατεστημένες δυτικές αντιλήψεις, ευρηματικούς και αλληλέγγυους. Μας καλεί να φανταστούμε το παιδί ως υποκείμενο που περιηγείται στον κόσμο προσπαθώντας να αποκωδικοποιήσει και να συμμετάσχει στη διαμόρφωση των κοινωνικοπολιτισμικών και πολιτικών του περιβαλλόντων, και των σημείων τους, αναζητώντας, όπως όλοι/ες μας, συντρόφους/ισσες – και όχι καθοδηγητές/τριες –, συνοδοιπόρους/ισσες – και όχι επιτηρητές/τριες. Αυτό που προσπαθεί να μοιραστεί μαζί μας ο Χολτ, θέλοντας όχι να μας πείσει ή/και να μας καταπλήξει, αλλά σίγουρα να μας ταρακουνήσει, είναι να επιχειρήσουμε μία άλλη συνομιλία με το παιδί, όχι προσποιητά παραιτούμενοι/ες της ενήλικης ταυτότητας και συμπεριφοράς μας, και υιοθετώντας κάποια άλλη προσιτή σε

αυτή κοινωνική θέση. Τέτοιου είδους ενέργειες θα είχαν μάλλον ως αποτέλεσμα τη γελοιοποίηση της στάσης του/της ενήλικα, αφού το παιδί δεν είναι χαζό, ανόητο και αφελές, αλλά απλώς άπειρο, κάτι που το καθιστά απόλυτα ικανό να (δια)κρίνει και να αποφανθεί. Αντίθετα, η όποια διαφορετική συνομιλία επιχειρηθεί, οφείλει τουλάχιστον να επιτελεστεί όχι εκλογικεύοντας την κατάσταση των παιδιών με όρους υπεροχής, δηλαδή εξουσίας και επιβολής, αλλά με όρους αμοιβαίας ισότητας και αλληλεξάρτησης (αντί της επικρατούσας μονόδρομης εξάρτησης του παιδιού από τους/τις ενηλίκους).

Βιβλιογραφία

Bell, J. (Απρίλιος 11, 2011). Understanding Adulthood: A Key to Developing Positive Youth-Adult Relationships. Ανακτήθηκε από: <https://www.youthrights.org/understanding-adulthood/>.

Biddle, S. K. (2017). Social Constructions of Childhood: From Not-Yet-Adults to People in Their Own Right. Anthos, 8 (1). DOI: <https://doi.org/10.15760/anthos.2017.10>.

Flasher, J. (1978). Adulthood. Adolescence, 13 (51): 517–523. Ανακτήθηκε από: <https://www.proquest.com/openview/6d59be3dbb63f11e68a9b460b70867a6/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=1819054>.

Fletcher, A. (Ιούνιος 26, 2012). Adulthood Causes Youth Disengagement. Ανακτήθηκε από: <https://adamfletcher.net/2012/06/26/adulthood-causes-youth-disengagement/>.

Μικρός Ντουνιάς (2018). Ενηλικισμός. Μυτιλήνη: Μικρός Ντουνιάς.

Μπέρκερ, Π. Λ., & Λούκμαν, Τ. (2003). Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας (Κ. Αθανασίου, Μτφρ., Γ. Κουζέλης & Δ. Μακρυνιώτη, Επιμ.). Νήσος.

Πεχτελίδης, Γ. (2011). Κυριαρχία και αντίσταση. Μεταδομιστικές αναλύσεις της εκπαίδευσης. Αθήνα: Εκκρεμές.

Πεχτελίδης, Γ. (2015). Κοινωνιολογία της Παιδικής Ηλικίας. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Πεχτελίδης, Γ. (2020). Για μια εκπαίδευση των κοινών εντός και πέραν των «τειχών». Αθήνα: Gutenberg.

Robertson, N. (2023). *The Walled Garden of Pedagogy: Leveraging Protection and Risk in Education*. *International Journal of Modern Education Studies*, 7 (1): 61-74. DOI: <https://doi.org/10.51383/ijonmes.2022.247>.

Φουκό, Μ. (1991). Η Μικρο-φυσική της εξουσίας (Λ. Τρουλινού, Μτφρ.). Αθήνα: Ύψιλον.

Χολτ, Τζ. (1971). Γιατί αποτυγχάνουν τα παιδιά: Το σχολείο αυτός ο εχθρός (Μπ. Γραμμένος, Μτφρ.). Αθήνα: Άγκυρα.

Χολτ, Τζ. (1979α). Οι ανάγκες και τα δικαιώματα των παιδιών: Απόδραση απ' την παιδική ηλικία (Ν. Μπαλής, Μτφρ.). Αθήνα: Εκδόσεις: Καστανιώτη Μετάφραση.

Χολτ, Τζ. (1979β). Πέρα από το Σάμερχιλ: Η εναλλαγή της ελευθερίας (Β. Πανταζής & Γ. Νταλιάνης, Μτφρ., Λ. Θεοδωρακόπουλος, Επιμ.). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Χολτ, Τζ. (1987). Το σχολείο φυλακή και η ελεύθερη μάθηση (Στ. Ξενάκη, Μτφρ.). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Επιστολή του Νίκου Ρωμανού μέσα από τις φυλακές Κορυδαλλού

Δευτέρα 18 Νοεμβρίου, ήταν η μέρα όπου ο χρόνος σταμάτησε για άλλη μια φορά για εμένα. Κουκουλοφόροι της αντιτρομοκρατικής, χειροπέδες, κρατητήρια, τηλεοπτικές κάμερες, δελτία ειδήσεων, δημοσιογραφικά σενάρια, αστυνομικές θεωρίες. Πίσω από αυτό το γνώριμο μοτίβο και την επικοινωνιακή καταιγίδα ενοχής, υπάρχει μία άλλη πραγματικότητα.

Είναι τα τραύματα που επαναφέρονται και επιδράνε πολλαπλασιαστικά, τσακίζοντας οικογένειες, καταστρέφοντας ανθρώπινες σχέσεις, εκμηδενίζοντας όνειρα, ελπίδες, σχέδια μίας ζωής που καταδικάζεται για άλλη μία φορά στον θάνατο του παγωμένου χρόνου.

Επειδή η γλώσσα της αλήθειας δεν μπορεί να κρυφτεί, επαναλαμβάνω, αρνούμαι το κατηγορητήριο στο σύνολό του. Ένα κατηγορητήριο αίολο, αβάσιμο, διογκωμένο, αστήριχτο, που προκύπτει καταχρηστικά, δημιουργώντας περισσότερα ερωτήματα από τις απαντήσεις που πραγματικά δίνει. Ακολουθώντας την πάγια πολιτική λογική του αντιτρομοκρατικού νόμου ο οποίος δημιουργεί μια κατηγορία διωκόμενων η οποία βρίσκεται εκτός του νομικού δικαίου, αφού όλοι είναι ένοχοι μέχρι αποδείξεως του εναντίον. Η γλώσσα που μίλησε το σύστημα έβγαλε ήδη την καταδίκη της. Έγινε ένα περιφερόμενο λάφυρο προς πάσης φύσεως εκμετάλλευση. Ένα έκθεμα στις προθήκες των μουσείων του ψεύδους και της λήθης. Με κρεμασμένη την ταμπέλα του «τρομοκράτη» στο παράρτημα «ένοχοι παντός καιρού», προς παρατήρηση από συνήθως αφελείς, αλλά κυρίως τρομαγμένους και φιλήσυχους επισκέπτες.

Για όσους παίζουν ανθρώπινες ζωές στα ζάρια ενός χυδαίου και πρόστυχου πολιτικού τζόγου, για όσους θεωρούν ότι η εξουσία που κατέχουν τους δίνει τη δυνατότητα να συνθλίβουν ψυχές για τους δικούς τους λόγους, θα επαναλάβω τα αυτονόητα.

Από τον ματωμένο πεζόδρομο της Μεσολογγίου, τα ανακριτικά γραφεία, τους γκρίζους διαδρόμους των φυλακών, τα δικαστικά έδρανα, τον αργό θάνατο του εγκλεισμού. Από τις επιλογές που έκανα με όλη μου την ψυχή, επιλογές χαραγμένες με πραγματικό

αίμα, με μεγάλο κόστος και αλύγιστα γόνατα, δεν παραδίδω ούτε χιλιοστό.

Είναι κομμάτι της ιστορίας μίας γενιάς ανθρώπων που εξεγέρθηκε και στις πλάτες της οποίας, μεγάλα τμήματα του πολιτικού συστήματος ξέπλυνε τις αμαρτίες του κρεμώντας την στα μανταλάκια του κατασταλτικού και μιντιακού κανιβαλισμού.

Όμως τώρα δεν βρίσκομαι στη φυλακή επειδή έκανα συνειδητές επιλογές που κουβαλούσαν και αντίστοιχα ρίσκα. Αντίθετα, η ζωή μου πουλιέται ως ένα πολιτικό προϊόν, στο ράφι του επικοινωνιακού σούπερ μάρκετ, με το τίμημα της σακούλας να χρεώνεται σε εμένα, περιμένοντας τους επίδοξους ψηφοφόρους να πωνίσουν κομμάτι-κομμάτι το εμπόρευμα μέχρι την επόμενη φορά.

Είναι πραγματικά θλιβερό για εμένα (και όχι μόνο) ότι θα κληθώ να αποδείξω ότι δεν είμαι ελέφαντας, έχοντας πάνω από το κεφάλι μου μία επαπειλούμενη καταδίκη που θα με καταδικάσει να ζω ξανά, για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα, ως φυλακισμένος.

Έχω ζήσει το μισό της ενήλικης ζωής μου στην φυλακή. Δεν θα αποδεχτώ αμαχητί αυτή την τόσο άδικη στατιστική αποτελούμενη από πολύ πόνο και αμέτρητη μοναξιά, να με σκεπάσει μέσα σε τσιμέντο και κάγκελα.

Δεν θα αποδεχτώ έσχατα μέτρα όπως αυτό της προφυλάκισης χωρίς νομική και πολιτική μάχη για να κερδίσω πίσω την ζωή μου.

Σε αυτή τη βιαστική και αναγκαία πρώτη τοποθέτησή μου θέλω να ευχαριστήσω από τα βάθη της καρδιάς μου όσους στάθηκαν δίπλα μου με ανιδιοτελή αγάπη. Ο αγώνας για τη δικαίωση μου και την οριστική απαλλαγή μου από αυτό το άδικο κατηγορητήριο, τώρα ξεκινάει.

Αντί επιλόγου...

*Τιμή σ' εκείνους όπου στην ζωή των ώρισαν και φυλάγουν
θερμοπύλες. Ποτέ από το χρέος μη κινούντες· δίκαιοι κ' ίσιοι
σ' όλες των τες πράξεις, αλλά με λύπη κιόλας κ' ευσπλαχνία·
γενναίοι οσάκις είναι πλούσιοι, κι όταν είναι πτωχοί, πάλ' εις
μικρόν γενναίοι, πάλι συντρέχοντες όσο μπορούνε·*

πάντοτε την αλήθεια ομιλούντες,

πλην χωρίς μίσος για τους ψευδομένους.

Και περισσότερη τιμή τούς πρέπει

*όταν προβλέπουν (και πολλοί προβλέπουν) πως ο Εφιάλτης θα
φανεί στο τέλος,*

κ' οι Μήδοι επί τέλους θα διαβούνε.

(Κωνσταντίνος Καβάφης)

---

50 Χρόνια Μεταπολίτευση: Το σύντομο καλοκαίρι της Αριστεράς.

Του Νώντα Σκουφτούλη

Η Μεταπολίτευση είναι μια συγκεκριμένη χρονική περίοδος όπου το σύνολο της Αριστεράς είχε τα μικρότερα εκλογικά ποσοστά από την εμφάνισή της στη χώρα που ζούμε.

Η εξήγηση είναι απλή την οποία αποφεύγει η Αριστερά προκειμένου να τη διατηρεί σαν μια ρομαντική γιρλάντα μεγαλείου. Τα τεκταινόμενα από την πρώτη μέρα της μεταπολίτευσης μέχρι την τελευταία αφορούσαν σχεδόν αποκλειστικά το χώρο του Πανεπιστημίου και ό,τι μπορούσε να επηρεάσει αυτός ο χώρος σε άλλα κοινωνικά πεδία. Και όμως την επικαλείται μόνιμα

Έχει δίκιο η ελληνική Αριστερά που την επικαλείται μόνιμα με ανείπωτη περηφάνια μάλιστα; φυσικά έχει δίκιο για δύο λόγους.

Ο πρώτος είναι ότι από τότε μέχρι σήμερα καμία άλλη κατάσταση και καμία αναστάτωση δεν εμφανίστηκε που να είναι συμβατή με την Αριστερά **και δεύτερον** απέκτησε τότε μια ιδεολογική ηγεμονία σε όλα τα επίπεδα μια ηγεμονία που μπορεί να κρατάει ακόμα και σήμερα άσχετα αν το περιεχόμενο αυτής της ηγεμονίας το διαχειρίζονται τώρα με επιτυχία άλλες δυνάμεις αντίπαλες της Αριστεράς.

Για να το εξηγήσουμε καλύτερα αυτό, να το πούμε από την αρχή.

Η Μεταπολίτευση της Αριστεράς είναι μια επέκταση της Αριστεράς της δεκαετίας του 60 και τίποτα παραπάνω.

Τίποτε το ριζοσπαστικό δεν παράχθηκε στη μεταπολίτευση παρά μόνο σε ένα «ξερό» πολιτικό επίπεδο στο χώρο της Αριστεράς στα πλαίσια της πρωτοφανούς κομματικοποίησης – παραταξικοποίησης πασπαλισμένο από πολύ μελέτη του Λένιν Στάλιν Μάο κυρίως αλλά και άλλων μαρξιστών «δεξιάς» παρέκκλισης. Αυτή ήταν και η διαφορά με το 60 μιας και το «όλον» αριστερό παρέμεινε εθνοκεντρικό και ξενόφοβο.

Ούτε καν λόγος βέβαια για τα Χειρόγραφα του Μαρξ ή της Λούξεμπουργκ που αναγκάζονταν αναρχικοί εκδότες να τα βγάζουν στην αγορά. Ο Μάης του 68 εχθρικός στους τότε φοιτητικούς κύκλους οι οποίοι συνωστίζονταν στις ποικιλώνυμες μ-λ οργανώσεις της Αριστεράς με τη μερίδα του λέοντος να την παίρνει το αυτσάιντερ ΚΚΕ και να διασώζεται από την ΚΝΕ οργανωτικά σαν κόμμα το οποίο είναι αλήθεια εμφανίστηκε τσακισμένο στη μεταπολίτευση από την 30χρονη καταστολή και εξαίρεση.

Με γενικό γραμματέα τον ανίκητο υποστράτηγο διοικητή της 1^{ης} Μεραρχίας του ΔΣΕ καπετάν Γιώτη της εποποιίας Περήφανο, Κιάφα, λίμνη Μουτσάλια, Άγραφα. Με μηδέν στελέχη αλλά και μέλη από άλλη δεκαετία. Αλλά τα κατάφερε γιατί ακόμη και μέχρι σήμερα έχει τη δύναμη να παράγει ιδεολογία που καθορίζει όχι μόνο την αριστερά αλλά και νεοσύστατες ομάδες αναρχικών.

Ο φοιτητής της μεταπολίτευσης με τις ιδεολογικές του ταυτότητες έβγαινε από τη χούντα με πολύ υψηλό γόητρο και ήταν κάτοχος πολιτικής αλλά και πολιτισμικής ισχύος ικανό να επιδράσει στο σύνολο όχι μόνο της νεολαίας αλλά και της κοινωνίας ευρύτερα. Η μεγάλη συμμετοχή των φοιτητών της μεταπολίτευσης δημιούργησε ένα πανίσχυρο φοιτητικό κίνημα με μεγάλες δυνατότητες. Το πανεπιστήμιο ήταν η βασική παραγωγή αριστερής ιδεολογίας ενώ το πτυχίο είχε περάσει σε δεύτερη και τρίτη μοίρα. Η Αριστερά με ένα τέτοιο υποκείμενο τόσο μαζικό και δυνατό πήρε την ιδεολογική και πολιτισμική ηγεμονία εύκολα και χωρίς αντίπαλο.

Ποια όμως ήταν αυτή η ηγεμονία και από τι καθορίστηκε; Σε ποια

εμπειρία οδηγούσε; «Πέρναγε αεράκι από εκεί»; Σε καμιά περίπτωση.

Επέβαλε όλο αυτό το διάστημα την πλήρη υπακοή σε ένα πολιτικό πολιτισμικό αξιακό life style εθνοκεντρικό εθνικιστικό ομοφοβικό. Μαζί με αυτά δέσποζε ο ρόλος της αγωνιστικής πανούκλας και να σκεφτείτε ότι όλα αυτά γίνονταν μέσα και γύρω από το πανεπιστήμιο και πουθενά αλλού. Τα άλλα τα εργατίστικα ήταν φοιτητικές φαντασιώσεις εποχής. Οι εργάτες τότε ψήφιζαν ακόμη Δεξιά κατά κύριο λόγο αλλά και όσοι ψήφιζαν Αριστερά ήταν Εδαίτες με ελάχιστη κομμουνιστική κουλτούρα και δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν την με έξαψη λενινιστική φλυαρία των φοιτητών επαναστάσεων.

Να φανταστείτε ότι όλα τα κόμματα από την εθνικιστική άκρα αριστερά των 12 μιλίων μέχρι το Πασοκ είχαν για χαρακτήρα αλλαγής, άλλος εθνικοαπελευθερωτικό άλλος εθνικοανεξαρτησιακό άλλος λαικοδημοκρατικό άλλος αντιιμπεριαλιστικό άλλος αντιδικτατορικό και ας είχε πέσει η δικτατορία. Δηλαδή έβλεπαν την ελληνική πραγματικότητα κάτι σαν Γαλλική αποικία κοντά στην Καληδονία και ούτε καν. Και τώρα τα λένε αλλά είναι μετρημένοι στα δάκτυλα, αλλά τότε ήταν η πολλοί και απόλυτη πλειοψηφία στα Πανεπιστήμια.

Πως λοιπόν με αυτά τα προτάγματα να μην τραγουδήσεις τα χώματα και τα αίματα του έθνους την επιστροφή στη παράδοση σαν την μοναδική πολιτισμική προοπτική!. Ακόμη και σήμερα σε φοιτητικά πανό θα δεις τη λέξη χώματα ή τούτο το χώμα κλπ. ή κάτι για τη λατρεία της γης (της γης ως χώμα ελληνικό). Αυτός είναι ο λόγος που υιοθετούσαν και λάτρευαν την γη και το αίμα. Τώρα που ο Μίκης ταυτίστηκε απολύτως με τη Χ.Α. και φυσιολογικώς κάνουν την πάπια.

Πως να μην χλευάζει ο Ξυλούρης τους μαύρους και τη Μαύρη μουσική και να μη ζητάει να απαγορευθεί η ξένη μουσική από τα κρατικά ραδιόφωνα. Ίδιο πολιτιστικό μπαγκράουντ με την ελληνική δεκαετία του 60 αλλά αυτοί οι άνθρωποι είχαν ένα μικρό δίκιο γιατί είχαν τον βούρδουλα του κράτους πάνω από τα

κεφάλια τους. Ήταν πιο αληθινοί χωρίς αμφιβολία αλλά μια σταλαγματιά ανοίγματος θα μπορούσαν και αυτοί να πούν.

Η ξενοφοβία σε οτιδήποτε ξένο είχε φτάσει σε σημεία παροξυσμού και εχθρότητας όχι μόνο απέναντι στον Γκινσπεργκ (πάει στο διάολο) αλλά και σε οτιδήποτε ακουγόταν σαν ξένο. Ο περιθωριοποιημένος Σαββόπουλος είχε τη δυνατότητα να τους απαντήσει και το έκανε με τον Πολιτευτάκια και τους Αχαρνής, ο Σιδηρόπουλος όμως με σκυμμένο το κεφάλι καθόταν στην ορχήστρα δίπλα από τον απίστευτο Μαρκόπουλο.

Η Δεκαετία του εξήντα συντάραξε όλο τον κόσμο. Από το Βιετνάμ μέχρι την Ν.Υόρκη και από την Πράγα μέχρι το Μεξικό μια γενικευμένη αμφισβήτηση κυριάρχησε παντού και σε όλα τα επίπεδα. Ένας νέος αντικαπιταλιστικός διαφωτισμός ήρθε στο προσκήνιο και ένας ζεστός πόλεμος διεξαγόταν από το Woodstock έως τις ζούγκλες του Βιετνάμ. Τα κινήματα έκφρασης οι νέες ταυτότητες το φεμινιστικό η επανάσταση στον πολιτισμό οι νέες αξίες και σημασίες ο Μάης του 68. Τίποτα από όλα αυτά δεν έκανε την εμφάνισή του στη χώρα και η ευθύνη δεν πηγάζει μόνο από το βαλκανικό ταπεραμέντο της ξενοφοβίας αλλά και από την ανεπάρκεια της Αριστεράς παρά τον εύκολο αντίπαλο την Δεξιά του ελληνοχριστιανικού ψεύδους.

Η Αριστερά είχε φροντίσει από το Πολυτεχνείο του 73 να απεκδυθεί διάφορα περίεργα συνθήματα ξένα προς τα αστικοδημοκρατικά και τα εθνικιστικά της και να αρχίσει την προβοκατορολογία από την αρχή που άνοιξε η Πόρτα από τους «προβοκάτορες.»

Το 1974 στην πρώτη πορεία του Πολυτεχνείου στις 17-11 η εμφάνιση μιας 10θάδας Αναρχικών ήταν αρκετή να ακουστούν από τα μεγάφωνα του κτιρίου και από όλες τις ντουντούκες οι κραυγές περί προβοκατόρων και ξένων στοιχείων και προσπάθεια απομόνωσης των «προβοκατόρων» προκειμένου να αποβληθούν από την πορεία στην Καισαριανή

Αυτό κράτησε μέχρι το 1979 όπου ένα δυνατό αναρχαυτόνομο

κίνημα είχε συγκροτηθεί για τα καλά δίνοντας μεγάλες μάχες για μέρες έξω από το Πολυτεχνείο με το ΚΚΕ και έμελλε να παίξει καθοριστικό ρόλο σε όλες τις μετέπειτα πορείες του Πολυτεχνείου.

Μιλούσαν για προβοκάτορες ενώ την ίδια στιγμή οι ηγετικές φοιτητικές παρατάξεις ήταν σε θέση συγκυβέρνησης στα Πανεπιστήμια με την κυβέρνηση της Δεξιάς και μαζί όχι μόνο απαγόρευσαν τις επόμενες πορείες του Πολυτεχνείου υπακούοντας την Πρεσβεία αλλά οι μυστικές τους διαβουλεύσεις είχαν συνέπεια το θάνατο του Κουμή και της Κανελλοπούλου το 1980 αλλά και με αρκετά τραυματισμένα και γνωστά συντρόφια μας. Ακριβώς σε εκείνη την πορεία κάνει μαζικά και δυναμικά την εμφάνισή του το δικό μας υποκείμενο με την γενικευμένη αντιβία που εκφράστηκε στους δρόμους και έκτοτε θεσμοποιείται η πύρινη ουρά των πορειών. Η συνέχεια είναι γνωστή.

Μαζί με την κατάρρευση της Αριστεράς στα Πανεπιστήμια σαν αποτέλεσμα των καταλήψεων για τον 815 την ηγεμονία του φοιτητικού κινήματος αναλαμβάνουν οι συνελεύσεις τα αυτόνομα και ανεξάρτητα σχήματα.

Δεν είχε μόνο εμφανιστεί ένα νέο υποκείμενο αλλά άλλαζε ραγδαία και το πολιτισμικό μπαγκράουντ με την υποχώρηση του θεοδωρακισμού Μαρκοπουλισμού το κλείσιμο των ταβερνών και ήρθε η εποχή όπου η γροθιά της Rock του φεμινισμού και του νέου αντικαπιταλιστικού διαφωτισμού σπάνε τη νύχτα της κλειστότητας. Η νέα εποχή άνοιξε την πόρτα της εμπειρίας του ανοικτού.

Η Μεταπολίτευση δεν μπορούσε πλέον να επιβάλλει τίποτα. Η νεολαία απελευθερώνεται έρχεται η χαρά στο κίνημα. Είναι η εποχή που ο φοιτητής πλέον πάει στο πανεπιστήμιο για ένα χαρτί χάνοντας με αυτό τον τρόπο το γόητρο και τη δύναμη που απλόχερα του είχε δώσει η Μεταπολίτευση. Η κατάρρευση της Μεταπολίτευσης ήταν πλέον γεγονός.

Το σύντομο καλοκαίρι της μεταπολιτευτικής Αριστεράς τέλειωσε

και από τότε η ζωή προχωράει και ανοίγεται ακόμη περισσότερο.

Υ.γ. Μια νύξη πάνω στη Μεταπολίτευση αλλά είναι βέβαιο ότι μπορούν και πρέπει να ειπωθούν πολλά περισσότερα.